

RODINA

GRUDA

VSEBINA

Branko Žužek:

Koleda (pesem)

Predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko:

Naša dežela, vsa naša stvarnost je odprta knjiga za vsakogar

Predsednica Zveze ženskih društev Slovenije Dolfka Boštjančič:

Tudi v Sloveniji je vedno več žena, ki se vključujejo v proizvodnjo

Ina:

Visok življenjski jubilej našega ameriškega kulturnega delavca

Čv. A. K.:

Odkritje spomenika pesniku Ivanu Zormanu v Clevelandu

Velik skupni izlet SNPJ v domovino

Vsem slovenskim rojakom v Holandiji prav srečno novo leto 1960!

Jože Knaops, Freyming:

Pismo iz Freymina

Zgodba Katicice Korpičeve iz Roža

Čv. A. K.:

Drobec iz zgodovine ameriških rojakov

Iz naših tovarn

Johna Batiča ni več

Življenjski jubilej na domačih tleh

Severkar:

Dva nova slovenska filma

Drobne kulturne vesti

Knjige za podeželje

Po domači deželi

Čv. A. K.:

40 let jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva v Chicagu

Najpomembnejši športni dogodki v letu 1959

Domovina na tujih tleh

Rojaki nam pišejo

Miško Kranjec:

Grlice (konec)

Ža smeh

Mladi rod

Vida Brest:

Naša ura

Dom in družina

Drobne

Slika na naslovi strani

France Pavlovec: Gameljne (olje)

ROJAKINJE, ROJAKI!

Državna založba Slovenije

nam nudi:

dela mlade slovenske literarne generacije:

Rozman: Mrtvi in vsi ostali, platno 950 din

Kavčič: Ne vračaj se! platno 950 din

Rožanc: Obala, platno 950 din

nove bibliofilske ilustrirane izdaje:

Ivan Goran-Kovačič: Jama, platno 800 din

France Prešeren: Krst pri Savici, platno 800 din

nove šolske knjige in obsežne slovarje:

Prvo berilo (začetnica) 240 din

Slovenska slovnica 520 din

Skerljeva: Angleško-slovenski slovar, platno 900 din

Kotnik: Slovensko-angleški slovar, platno 900 din

Tomšič: Slovensko-nemški slovar, polivinil 1500 din

Tomšič: Nemško-slovenski slovar, platno 1500 din

Kotnik: Slovensko-francoski slovar, platno 800 din

Grad: Učbenik španskega jezika, platno 900 din

VSE KNJIGE NAROČAJTE PRI DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE
V LJUBLJANI, TITOVA CESTA 25

*Rojaki, ko pridete na obisk severozahodnega dela Slovenije
in v prelepo mežiško dolino, boste v prodajalnah*

**trgovskega podjetja »T O B A K«
iz Dravograda**

postreženi z vsemi najboljšimi vrstami tobačnih izdelkov

Rodna gruda, glasilo Slovenske izseljenske matice v Ljubljani. — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tomo Brejc. — Izhaja dvanajstkrat na leto. — Poština plačana v gotovini. — Naročnina: ZDA letno 4 dolarje, — Francija letno 600 frankov, — Belgija letno 90 frankov, — Holandija letno 7 guld., — Nemčija letno 8 DM, — Italija letno 1000 lir, — Avstrija letno 40 šilingov, — Anglija letno 1 funt, — Avstralija letno 1 avstralski funt, — Argentina letno 30 pezov, — Jugoslavija letno 750 dinarjev. — Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II. — Rokopisov ne vračamo. — Čekovni račun pri Komunalni banki 600-704/3 153

Rodna

gruda

Ilustrirana revija Slovenske izseljenske matice v Ljubljani

ST. 12

DECEMBER 1959

LETO VI.

Branko Žužek

KOLEDA

*Leto se je obrnilo,
z novim snegom pregrnilo
prazna polja, puste trate,
mraz nam pripeljalo v svate.*

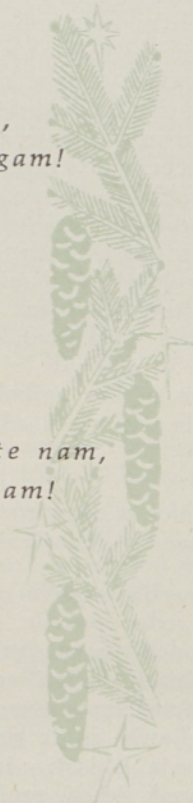
*Hej,
cekar napolnite nam,
preden pojdemo drugam!*

*Oče naj po mošnjo seže,
mati pa kolač nareže,
jajce dobro bi bilo,
če kokoši kaj neso.*

*Hej,
jabolk, hrušk pridajte nam,
skoraj pojdemo drugam!*

*Hvala, hvala vam za vse,
za blago, za dinarje,
da bi zdravi in veseli
dolgo časa še živeli,*

*hej,
naj vam bo zapeto
srečno Novo leto!*

Naša dežela, vsa naša stvarnost je odprta knjiga za vsakogar

Razgovor našega odgovornega urednika ljudskega
poslanca Toma Brejca s predsednikom Ljudske skup-
ščine LRS Miho Marinkom.

Ali bi hotel, tovariš predsednik, za novoletno številko »Rodne grude« odgovoriti na nekaj vprašanj? Na primer Tvoje mnenje o funkciji in nalogi »Rodne grude«?

Zajamčiti čim neposrednejši stik med domovino in številnimi rojaki po mnogih tujih deželah je nedvomno odgovorna in zahtevna naloga. Po eni strani zato, ker se vse naše življenje doma zelo hitro razvija in je zelo težko zagotoviti, da bi naši rojaki v tujini mogli spremljati in doumeti bujni razvoj našega gospodarskega in družbeno političnega življenja, sproščene dejavnosti milijonov naših delovnih ljudi, ki skozi razne in pestre oblike neposredno soodločajo v gospodarjenju in urejanju vseh drugih družbenih zadev. Po drugi strani pa je ta naloga zlasti težka glede na to, da velika večina naših rojakov že desetletja živi v tujini v pogojih starega družbenega reda in si težko predstavlja temeljito družbeno spremembo, ki je bila opravljena z lastno zmagovito osvoboditvijo našega ljudstva v pogojih pretekle vojne, ki se poslej iz leta v leto naglo stopnjuje. Pogostokrat so naši rojaki izpostavljeni vplivom tako imenovanih političnih beguncev, ki so kot oprode okupatorjev počenjali težke zločine, nad lastnim ljudstvom v minuli vojni in zato morali bežati pred njegovo sodbo. Naravno je, da se ti begunci skušajo usidrati med rojaki v novi sredini, iščejo opore pri raznih sovražnikih nove Jugoslavije in zato skušajo našim rojakom oklevetati in iznakaziti pravo sliko našega družbenega življenja.

Če »Rodna gruda« uspeva vzbujati pri rojakih v tujini zanimanje za domovino, željo za občasnimi obiski — in dobrodošli so nam vsi ne glede na njihova politična in verska prepričanja —, je številnost teh obiskov najneposrednejši odraz uspešnosti njene vloge. Naša dežela, vsa naša stvarnost je odprta knjiga za vsakega inozemca-turista, ki hoče na kraju samem spoznavati in uživati njene prirodne lepote, odprta je vsakemu inozemcu, bodisi da je naš prijatelj ali kritik našega družbenega sistema, da ga na kraju samem spoznava in proučuje, tembolj pa seveda to velja za vse naše rojake. Znano je, da nikomur ne skrivamo naše družbene stvarnosti, niti komurkoli vsiljujemo naš sistem. Znanj sta naša notranja in zunanja politika kot skladna celota. Zato je Jugoslavija postala učinkovit činitelj v mednarodnih odnosih. Naša politika aktivne koeksistence podpira vse napredne in miroljubne sile, ki v svetu nastajajo, in se zavzema za tako politiko združenih narodov, ki bi omogočila, da se čimprej odpravi velik prepad med zaostalimi in razvitimi deželami. To ustvarja osnovne pogoje za miroljubno sožitje držav in narodov in pogoje za odstranitev vojne kot sredstva za reševanje mednarodnih zapletov. Socialistična Jugoslavija je ena izmed tistih neodvisnih držav, ki je znala najti svoje mesto v okviru združenih narodov in ki je vedno stremela in delovala v pomirjenju in mednarodnem sodelovanju, ker je videla v tem enega osnovnih pogojev za njen kar najbolj hiter in uspešen notranji ekonomski in politični razvoj. Ta naša zunanja politika je obenem veren odraz našega notranjega sistema neposredne socialistične demokracije.

Mnoge naše bralce v zamejstvu zanima, kako se razvija pri nas iniciativa posameznika in kakšne so možnosti, ki so danes v Jugoslaviji.

Kadar se razpravlja o osebni iniciativi posameznega našega človeka v smeri izboljšanja njegove življenjske ravni, se redno pokaže, da ta iniciativa nezadržno raste, tako v razmerju na njegov delež do upravljanja gospodarstva in družbene politike, kakor v smeri individualnega materialnega interesa, v okviru velikih možnosti, ki pri nas danes za to obstajajo. Udeležba državljanov pri usmerjanju gospodarstva in njihovo sodelovanje v gospodarskih in družbeno-političnih zadevah po organih delavskega in družbenega upravljanja, je že prerasla v močno utrjen družbeni sistem, ki ustvarja vse pogoje za čim hitrejšo pretvarjanje »oblasti v imenu ljudstva« v »oblast ljudi samih«. V Sloveniji soodloča v usmerjanju gospodarstva vsak četrti proizvajalec, v družbeno-političnih zadevah pa vsak deseti državljan. Že samo ta podatek je dokaz nezadržne iniciative kolektivov in posameznikov, iniciative, ki se seveda

Predsednik Ljudske skupščine LR Slovenije Miha Marinko med ljubljanskimi pionirji

orientira na človeka, na njegovo boljše življenje, na njegovo ekonomsko in družbeno blaginjo. Ta iniciativa se vsestransko podpira, seveda v okviru načela, da se v naši družbi izključuje in omejuje možnost izkoriščanja človeka po človeku.

V pogledu individualne iniciative bo morda zanimiv podatek, da je bilo v letu 1955 v Sloveniji 1479 osebnih avtomobilov v privatni lasti in da je to število naraslo v letu 1959 na 8768, torej 6,5-krat. Motornih koles je bilo v Sloveniji v privatnem lastništvu 1955. leta 4514, a 1959. leta 19.593, torej petkrat več.

Podobno opažamo, če pogledamo privatno lastništvo na enostanovanjskih in dvostanovanjskih zgradbah. V letu 1955 je bilo sezidanih v Sloveniji 846 zgradb v privatnem lastništvu s 1258 stanovanji; v letu 1958 pa 1497 zgradb privatnega lastništva s 1623 stanovanji. Iz tega vidimo, da je naš človek vložil v to izgradnjo n. pr. v 1956. letu 2.697.753.000 dinarjev osebnih prihrankov, v letu 1958 pa je ta številka narasla na 5.260.809.000 dinarjev prihrankov. Če bi izpopolnili te podatke še z drugimi podatki, ki kažejo na veliko ekonomsko iniciativo našega človeka in jih vzporedili z ekonomsko iniciativo in uspehi naše skupnosti, bi dobili zelo reliefno sliko nezadržnega porasta naše družbene ravni.

Kako ocenjuješ obiske naših rojakov in njihovo zanimanje za naš razvoj?

Statistični podatki in podatki o delu naših organizacij in združenj, ki delujejo v smeri čim širšega navezovanja stikov z našimi rojaki povsod po svetu, kažejo, da se obiski stare predvojne in nove generacije, ki živi zunaj, množijo iz leta v leto. Mislím, da je to dejstvo dokaz, da zanimanje za naš razvoj med našimi ljudmi zunaj raste v skladu z vse večjim napredkom pri nas doma. Že samo dejstvo, da so obiskovalci, ki večkrat ne razpolagajo z zelo velikimi sredstvi, pripravljani dolga leta štediti denar, da obišejo svojo domovino, kaže na nezlomljive intimne zveze, ki so jih ohranili z rodnim krajem. Na drugi strani pa to dokazuje, da so, kljub marsikaterim poskusom negativne propagande v inozemstvu, o kateri sem že zgoraj govoril, naši uspehi povzročili, da zanimanje neprizadetih in poštenih rojakov iz dneva v dan narašča, kar nam daje pri vsakodnevnih naporih za nadaljnji napredek posebno zadoščenje in priznanje. Vse pohvale je tudi vredna orientacija, ki je postala že dokaj splošna, da namreč prihajajo k nam tudi mladi ljudje, potomci naših rojakov, ki so se rodili v inozemstvu in ki neposredno več ne občutijo, razen iz okvira družinske vzgoje, nobenih drugih tradicionalnih zvez. Obiski te mladine se lepo vsklajujejo z dejstvom, da danes obiskuje Jugoslavijo mladina iz vseh krajev sveta, bodisi ob raznih delovnih akcijah jugoslovanske mladine, bodisi ob raznih mednarodnih seminarjih in drugih kulturno-znanstvenih prireditvah, ki jih organizira naša mladina, da bi z njimi vzpostavila čim močnejše stike mednarodne solidarnosti z vso mladino sveta. Ta pojav torej kaže, da naši rojaki razumejo naš razvoj tudi v tej smeri.

Tovariš predsednik, želiš morda povedati za naše rojake še kaj, kar v naših vprašanjih nismo zajeli?

Posredujte jim, prosim, preko vašega lista, moje iskrene novoletne čestitke in najlepše želje, da bi se v prihodnjem obdobju naši stiki in pogovori razvijali še bolj intenzivno in z večjim uspehom.

Želim vsem našim ljudem, ki od zunaj gledajo našo deželo, da bi med narodom, kjer živijo, s poštenim delom in marljivostjo častno opravljali svojo dolžnost in uspešno sodelovali pri vseh tistih nalogah, pri katerih so dolžni pripadniki določene narodnosti harmonično in konstruktivno sodelovati z okoljem, v katerem živijo, ne da bi pri tem zanemarili svoje pristno in iskreno razmerje do domače zemlje.

*Maksim Gaspari:
Tepežkarji*

Planšarski dom na Vrtaški planini. V ozadju Triglav.

(Foto Fr. Močnik)

Tudi v Sloveniji je vedno več žena, ki se vključujejo v proizvodnjo

Spet si segamo v roke in želimo srečno in veselo novo leto!

Vam in vašim družinam, ki vas je življenjska pot zanesla daleč in blizu po svetu v druge kraje, kjer ste si ustvarile nov dom, želim v svojem imenu in v imenu Zveze ženskih društev Slovenije: Srečno, zdravja, zadovoljstva in uspehov polno Novo leto! S posebno željo tistim, ki v letu 1960 nameravate obiskati svojo rodno domovino, »srečno pot in veselo svidenje«!

Pri nas stopamo v novo leto z velikim optimizmom, da bo tudi to leto — leto uspehov v oblikovanju naše stvarnosti za lepše in boljše počutje nas vseh v naši socialistični skupnosti. Leto, od katerega se poslavljamo, je bilo polno razmišljanja in konkretnega dela za dvig življenjske ravni naših državljanov. Tudi v Sloveniji je vsak dan več žena, ki se vključujejo v proizvodnjo, ki nastopajo kot javne družbene delavke v ljudskih odborih, delavskih svetih, upravnih odborih itd. Vedno nas je več, ki mislo samo matere in gospodinje. Prav zato se je postavila pred nas vse naloga, kako urejati naš družbeni mehanizem, da bo v naši družini ostalo to, kar je družinska sreča, da pa iz družine v javne službe prenesemo tista opravila, ki jih je opravljala žena sama takrat, ko je bila samo doma.

V letu 1959 smo zato dobili vrsto pomembnih zakonskih predpisov, ki zadevajo nas vse. Me žene smo kot del naše celote tudi pri tem zelo aktivne. Pri oblikovanju nove reformirane šole prizadevno delamo na tem, da bo že osnovna šola dala otrokom čim več, da se nauče tudi gospodinjstva, da bodo tudi otroci znali delati tista dela, ki so v gospodinjstvu zanje primerna in da bo razmerje med možem in ženo res enakopravno; dalje smo se zavzele za to, da otroci dobe v šoli malico; otroci obeh zaposlenih staršev pa bodo dobivali tudi kosilo. Z zakonom o stanovanjskih skupnostih smo začeli razvijati

razne službe, servise v neposredni bližini stanovanj, v katere bomo iz družinskega gospodinjstva prenašali nekatera opravila, to je opoldanski obrok hrane za samce in družine obeh zaposlenih staršev; pranje perila; popravila v hiši; zavzemamo se za takšno trgovsko omrežje, ki bo hitro in v bližini doma postreglo z vsem tistim, kar se v družini dnevno rabi. Zelo pomembna za skupnost so tudi naša uspešna prizadevanja pri ustanavljanju raznih otroških ustanov za otroke vseh starosti, v katerih bosta roditelja zanesljivim in skrbnim ljudem prepustila otroke takrat, ko gresta na delo. V preteklem letu smo zgradili precej stanovanj, še več jih bo v tem, ki je pred nami. Z našim Zavodom za napredek gospodinjstva se zavzemamo zato, da bodo stanovanja čim primernejša. Blizu stanovanja pa hočemo imeti vse tisto, kar družina vsak dan rabi: šolo, otroško ustanovo, otroško igrišče, pralnico, servis za nego bolnika in druge servise, organizirano službo za pomoč starim, trgovino, zabavo, razvedrilo itd.

Rdeči križ, v katerem je včlanjenih in zelo aktivno dela mnogo naših tovarišic, se zavzema za zdravstveno vzgojo državljanov. Naša skrb na področju zdravstva pa je vsako leto bolj usmerjena v preventivi, to je za ohranjanje zdravja. Zato dobivamo vedno več novih ustanov tudi v te namene, dispanzerje za žene, za otroke itd. V preteklem letu smo dosegli prve uspehe, čaka nas pa še veliko dela, v vzgoji in razvoju službe za regulacijo porodov. Zavzemamo se za to, da bodo žene rodile takrat, kadar to žele in zmorejo, da bo otrok prišel v družino zaželen, da bi preprečili nepotrebne splave in obolenja žena kot posledice tega.

Naši naporji so usmerjeni tudi v pridobivanje novih poklicev za žene. Da bodo, bolj strokovno pripravljene kot so pa mogle biti do sedaj, stopale v delovna razmerja. Poleg rednih šol smo dobili delavske univerze, upravne šole, strokovne šole za odrasle. Ustanovili smo tudi pet strokovnih šol za šolanje poklicev v gospodinjstvu. Te absolventke bodo nastopile službo v ustanovah, zavodih, servisih, na področju zdravstva, socialnega skrbstva in stanovanjske skupnosti. S področja poklicnega usposabljanja žensk nas čaka še veliko dela.

Visok življenjski jubilej našega ameriškega kulturnega delavca

Osmi življenjski križ si je v oktobru naložil na svoja krepka kranjska pleča naš znani ameriški kulturni delavec John Ivanusch iz Chardona, Ohio. Lepa doba je to in rojak Ivanusch je bil eden tistih naših prvih oračev kulturne ledine v ZDA, ki je obrodila tako bogate plodove.

Njegova življenjska muza je bila glasba. Mor-da mu je ljubezen do nje vsadila v srce že mati, ko mu je pela uspavanke v lepi Rogaški Slatini na Štajerskem. Glasbena šola v Ptuj in privatni učitelji glasbe so mu uglasili nadaljnjo pot. Kot mladenič je igral pri mornariški godbi, nekaj časa tudi na Dunaju pri orkestru, ki ga je vodil znani skladatelj operet Franc Lehar.

V začetku dvajsetega stoletja ga je pot za kruhom povedla v novi svet. Mnogo postaj je imela ta pot in številne težave so bile vmes. Pa zanj tudi veliko lepega. Saj je bila povsod ob njem njegova zvesta muza — glasba.

V La Salle je poučeval naše godbenike ter vključil k uniji slovensko godbo na pihala, ki je bila prva slovenska unijska godba v Ameriki. Njegove nadaljnje življenjske postaje: Argyle, Minn. Clear Lake, South Dakota so bile obenem tudi postaje njegovega glasbenega udejstvovanja. Vodil je tamkajšnje godbe in bil godbenikom dober pedagog.

Nato je prišel v ameriško Ljubljano — Cleveland, ki je postal zelo pomemben za njegovo umetniško poslanstvo. Tu se je udejevoval kot

To so nekatere naloge, za katere se žene s posebno pozornostjo zavzemamo. Naše delo je takšnega značaja, da počasi zapuščamo kot obli-ko organizacije »ženska društva«, in se vključu-jemo kar tam, kjer se delo opravlja, v strokovna društva, stanovanjske skupnosti, Rdeči križ, upravne organe, delavske svete itd. Kadar pa mislimo, da so problemi takšni, da je prav, da jih najprej me v našem ženskem krogu pretre-remo, da bi šle na določeno akcijo bolj pripravljene, da bomo v njej enotne in konkretne, pa se dobimo v svoji dosedanji obliki.

Tiste, ki boste obiskale svojo rodno domo-vino, in če vas bo zanimalo naše delo in če bi želele videti naše uspehe in bi se želele поблиže spoznati, kako delamo in kje vse smo žene aktivne, nas obiščite. Prav rade bomo pokramljale z vami in vam pokazale, kar smo ustvarili pri nas za boljše počutje nas vseh, za srečo delovnih ljudi in njihov družinsko srečo.

učitelj igranja na violino in razne pihalne instru-mente. Organiziral je in nekaj časa vodil majhen gledališki orkester. Poučeval godbenike godbe »Bled« ter skozi dvajset let naše pevske zборе »Jadran«, »Slovan«, »Edinost«, »Sloga«, »Vilhar« in »Primorje«.

Kot vdovec si je izbral za življenjsko družico Mary Grillovo, pridno Progresivno čebelico, seda-njo urednico Prosvetne priloge Progresivnih Slo-venk, ki mu ni bila le žena, temveč obenem tudi zelo razumevajoč tovariš pri njegovi umetniški ustvarjalnosti. Skupaj sta priredila libreto po Pre-šernovi baladni pesnitvi »Turjaška Rozamunda«, ki ga je John nato uglasbil in priredil za orke-ster. To je bil nekakšen uvod v najplodnejše umetniško delovanje v dvajsetih letih njegovega življenja med clevelandskimi Slovenci, kjer se je udejevoval kot komponist, dirigent in prizadeven glasbeni učitelj. Marsikateremu naših pevcev je pripomogel, da se je povzpel celo do opernega solista.

Od leta 1928 do 1940 je Ivanusch dirigiral v Clevelandu vse slovenske operne prireditve. Z »Gorenjskim slavčkom« in »Urhom grofom Celj-skim« so pod njegovim vodstvom v clevelandskem »Little Theatru« naši pevci uspešno predstavili slovensko glasbo tudi ameriškemu občinstvu in bili zanj deležni od glasbenih kritikov zelo ugod-nih ocen.

V zasebnem življenju je jubilent skromen in ves predan delu na svoji kmetiji, kjer kljub viso-kim letom pridno gospodari. Oskrbovati poleg zemlje še 15 glav živine, je kar precej dela, zanj pa nič preveč in v prostem času rad zaigra na violino in si zapoje.

K številnim čestitkam, ki jih je prejel ob svo-jem jubileju, pridružuje svojo tudi Slovenska iz-seljenska matica. Še mnogo zdravih let, rojak Iva-nusch! Domovina je ponosna na takšne sinove!

Ina

VSEM NAŠIM DOPISNIKOM,
ZASTOPNIKOM IN NAROČNIKOM
MNOGO SREČE IN USPEHOV
V LETU 1960!

Uredništvo

ODKRITJE SPOMENIKA PESNIKU IVANU ZORMANU V CLEVELANDU

Pod okriljem Lige za jugoslovanski kulturni ort so odkrili 27. septembra v Jugoslovanskem kulturnem vrtu v Clevelandu, kjer sta že spomenika Ivana Cankarja in škofa Friderika Barage, tudi še spomenik znanega ameriško-slovenskega pesnika Ivana Zormanu (28. april 1889 — 4. avgust 1957), ki je izdal šest zbirk slovenskih pesmi oziroma prevodov pesmi iz slovenščine v angleščino. Bil pa je tudi zborovodja in skladatelj.

Ob tej priložnosti so bile v Clevelandu 26. in 27. septembra večje slovenske kulturne prireditve. Na predvečer odkritja spomenika 26. septembra je prikazal »Slovenski oder« v dvorani Slovenskega narodnega doma na St. Clairu znano ljudsko igro »Miklova Zala«. Igro je režiral Franček Kolarič. V njej je tudi nastopil mladinski pevski zbor »Slavček« pod vodstvom M. Savernika.

Odkritje spomenika, ki je delo kiparja Franceta Goršeta, je bilo v nedeljo, 27. septembra ob 14. uri. Slavnostni govor je imel zvezni senator rojak Frank Laushe, Zormanov osebni prijatelj iz mladih let. Spomenik sam pa je odkrila pokojnikova hči, miss Carmen Zorman. Zborovodja Anton

Šubelj je recitiral znano Zormanovo pesem »Kome mene več ne bo«:

»O bratje, spomnite se me tedaj — ...
nerad pozabljen bil bi vekomaj...«

Po odkritju samem je bil v dvorani šole pri Sv. Vidu koncert Zormanovih skladb, med njimi 12 uglasbenih večinoma po njegovih lastnih pesmih. Na sporedu je bila tudi Prešernova »Nezakonska mati« v angleškem prevodu I. Zormanu in po Zormanu prirejene venček narodnih pesmi. Na koncertu je sodelovalo skupno 250 pevcev in pevk, članov naslednjih clevelandskih slovenskih zborov: Glasbena matica, Ilirija, Korotan, Lira, Planina, Slovan ter Triglav in pevci iz Newburgha pri Clevelandu. S solospeli pa so sodelovali Ann Safred, Edward Kenik, Carolyn Budau in June Price. Koncert in zборе je vodil Tone Šubelj, pri klavirju pa je bila Vera Slejko.

Ob prireditvi je bil izdan poseben spominski spis v obliki programa na osmih straneh s sliko Ivana Zormanu. Obsega poleg drugega članek Antona Šabca »Ob odkritju spomenika Ivanu Zormanu« ter angleški članek »Ivan Zorman«. Cv. A. K.

Velik skupni izlet SNPJ v domovino

Clevelandska federacija društev Slovenske narodne podporne jednote priredi ob sodelovanju glavnega odbora SNPJ v prihodnjem letu velik skupinski izlet v staro domovino. To bo četrti skupni izlet SNPJ. Zanj vlada veliko zanimanje in bo verjetno eden od največjih skupinskih izletov SNPJ v stari kraj. Izleta se udeležijo tudi štirje najboljši tekmovalci na jubilejni kampanji ob 55-letnici SNPJ, ki bodo dobili plačano pot v domovino in nazaj kot posebno nagrado za uspehe pri tekmovanju.

Odbor za prireditev izleta je stopil v zvezo z letalsko družbo Air France in pa s potovalno pisarno Avgusta Kollandra v Clevelandu ter se dogovoril za pogoje izleta, ki jih je clevelandska federacija društev SNPJ objavila v posebnem letaku v slovenščini in angleščini. Potovanje bo organizirano takole:

Glavna skupina pod vodstvom Camilla Zarnicka, predsednika federacije, odpotuje 27. maja

1960 z reaktivnim letalom (jet-letalom) Boeing 707. 28. maja bodo v Parizu, kjer prestopijo na jugoslovansko letalo JAT ter bodo še isti dan v Zagrebu. Iz Zagreba jih prav tako proti večeru pripelje avtobus v Ljubljano. Celotno potovanje bo trajalo rekordno kratek čas — eno noč in pol dneva.

Druga skupina, ki jo bo vodila tajnica federacije Josephine Tratnikova, pa odpotuje 18. maja iz New Yorka s parnikom Queen Mary. 28. maja bodo v Parizu in od tod odpotujejo s Simplon Expresom v Ljubljano.

Izlet je mišljen kot velika manifestacija za načela in bratstvo članov Slovenske narodne podporne jednote s staro domovino.

Skupna izleta v staro domovino bosta v prihodnjem letu priredili še dve ameriški slovenski organizaciji. Slovenska ženska zveza v Chicagu in Kranjsko slovenska katoliška jednota v Jolietu. O teh izletih bomo še poročali.

Vsem slovenskim rojakom v Holandiji prav srečno in veselo novo leto 1960

NIKDAR NE BOM POZABILA

počitnic, ki sem jih letos preživela v Holandiji pri družini Debets (Kerkrade). Nikoli nisem mislila, da me bo pot povedla tako daleč izven naše dežele in bom tam živela med rojaki.

Bilo je res lepo in domače živeti med ljudmi, ki govore naš slovenski jezik, da smo se prav lepo razumeli. Sedaj hodim v šolo in čeprav je do počitnic še daleč, vedno mislim na poletje, ko nas bodo obiskali naši rojaki.

Prav toplo želim družini Debets, znancem in osem rojakom mnogo sreče v novem letu 1960!

S pristrčnimi pozdravi

Nataša Pobega, Čezarji, Koper

LETOS NAS JE BILO NEKAJ OTROK
PADLIH PARTLANOV
NA POČITNICAH
PRI NASIH ROJAKIH V HOLANDIJI

Jaz sem bil pri družini Aretz v Waubachu. Tam sem se imel zelo lepo, da tega ne bom nikoli pozabil. Nekaj sem pridobil tudi pri znanju nemškega jezika, kar mi pride prav v šoli. Obiskujem namreč srednjo ekonomsko šolo v Celju, nato bom šel pa na univerzo. Rad in z veseljem se učim, da bom nekoč nekaj postal in koristil domovini, za katere svobodo se je boril moj oče kot partizan in zanjo umrl.

Vsem slovenskim rojakom v Holandiji, posebno pa še družini Aretz in Vidic želim prav srečno in veselo novo leto 1960!

Viktor Sorčan iz Prebolda

TAKO TOPLO SO ME SPREJELI, DA JIM BOM VEDNO
HVALEŽNA

Moje letošnje počitnice, ki sem jih preživela med rojaki v Holandiji, so bile najlepše med vsemi dosedanjimi. Zato ob novem letu želim vsem rojakom širom sveta, posebno pa družini Evers in drugim Slovincem v Holandiji, mnogo sreče in zdravja ter da bi bili v prihodnjem letu tako srečni in prišli na obisk v svojo rojstno domovino, ki jih bo z veseljem sprejela. Eversovim se toplo zahvaljujem za vso skrb in potrpežljivost, ki so jo imeli z menoj.

Stanka Trdin, Kamnik

RADA BI
VSAJ SE ENKRAT
OBISKALA ROJAKE
V HOLANDIJI

in družino, pri kateri sem letos preživela nekaj tako lepih dni. Vsem rojakom v tujini, vsem znancem iz Holandije, posebno pa družini Debets iz Kerkrada, želim srečno novo leto 1960 in jih vabim, da obišejo v tem letu rojstno domovino.

Lepe pozdrave od

Karoline Kordež iz Kranja

MED SLOVENCİ V HOLANDIJI SEM SE POČUTIL
KAKOR DOMA

V družini, ki me je sprejela, sem se posebno tesno navezal na Jupa in Franca, dečka mojih let. Tako smo se sprijateljili, kakor da smo zrasli skupaj. Z veseljem se spominjam, kako sva z Jupom lovila ribe, z mlajšim Francem sva se pa kopala in hodila na sprehode.

Opazil sem, da življenje holandskega delavca ni ravno lahko. Trdo mora delati za vsakdanji kruh. Toda kljub temu so vedno vedri in veseli.

Zahvaljujem se vsem, ki so pripomogli, da smo preživeli nekaj lepih dni v Holandiji. Pristrčno pozdrabljam vse Slovence v Holandiji, posebno še družine Poffen, Zinger in Anderluh. Vsem voščim veselo, zdravo in zadovoljno leto 1960.

Edvard Dolinar, Idrija

IZ MOJE LEPE DOMOVINE
POSILJAM PRISTRČNE POZDRAVE

vsem izseljencem, posebno pa družini Bosina v Holandiji, kjer sem preživela letošnje počitnice. Vsem želim prav srečno in zadovoljno leto 1960! Zdaj obiskujem 4. letnik ekonomske šole v Ljubljani. V prostem času rada berem knjige in se ukvarjam s športom.

Franja Snoj, Ljubljana

Pismo iz Freyminga

Bolj malo lahko danes poročamo o delu naših tukajšnjih slovenskih društev, saj ta ne morejo napredovati. Prejšnja leta so prirejala veselice, vinske trgatve itd., danes se pa to ne izplača. Saj ima od teh prireditev dobiček le godba, davčni urad in gostilničar, v katerega lokalu je prireditev. Društveni člani pa imajo s tem le delo in skrbi. Društva so danes odvisna le od malenkostne članarine zvestih članov. Ta sredstva porabijo za obdaritev otrok članov ob koncu leta. Najpomembnejša vsakoletna prireditev je družinski večer — združen z veliko tombolo. S tem denarjem obdaruje društvo 80 vdov in upokojenцев.

Starejši društveni člani se drug za drugim poslavljajo in odhajajo tja, od koder ni več vrnitve. Smrt Alojza Vodiška ni bridko prizadela le njegove družine, ampak tudi naše društvo »Slavček«, ki je z njim izgubilo nenadomestljivega dirigenta našega tamburaškega orkestra.

Četrty dan po vrnitvi z dopusta, ki ga je preživel pri sorodnikih v domovini, je umrl na po-

sledicah silikoze član in odbornik 59-letni Jerko Feljačič, doma iz Pribera pri Crikvenici. Zadnji dan avgusta smo izgubili gostilničarja Ivana Šulerja, doma iz Čezsoče pri Bovcu. Tudi on je dočakal komaj 59 let. Konec oktobra nas je pa zapustil najstarejši član društva, skoraj 81-letni Franc Hodnik, doma iz Vitanja. Naj jim bo lahka tuja zemlja!

Ob koncu naj sporočim še to, da se naši pevci ob nedeljah pridno udeležujejo pevskih vaj, da se ne pozabi naša lepa slovenska pesem.

Jože Knavs, Freyming

Zgodba Katicice Korpičeve iz Roža

Vse avstrijsko časopisje in tudi številni drugi listi so zadnji čas veliko pisali o 18-letni koroški Slovenki Katici Korpičevi, doma iz vasi Sele v Rožu; Katica je hči trdnega kmeta. V družini je šest otrok, ki pomagajo staršem pri obdelavi zemlje na dveh posestvih. Katica je zalo, veselo dekle. Letos v aprilu so jo starši poslali v samostan Elizabetink v Celovec, kjer naj bi se v šestih mesecih izučila kuhe, kakor se je lani že šivanja. Ne starši in ne Katica niso mislili na to, da bi v samostanu ostala in postala nuna. Nasprotno je dekle samo dejalo, da ji v samostanu niti malo ni všeč, ko je pred meseci prišla za nekaj dni domov. Takrat se je zelo veselila dneva, ko se lahko vrne domov.

Toda ko se je mati po šestih mesecih pripeljala po hčer, jo je čakalo bridko presenečenje. Povedali so ji, da bo Katica ostala v samostanu, ker hoče postati nuna.

Starši so prepričani, da to ne more biti Katičina prostovoljna odločitev in da jo v samostanu nasilno zadržujejo.

Oče Korpič je vodstvo samostana tožil. Za sodno razpravo, ki je bila v Borovljah, je bilo veliko zanimanja ne le na Koroškem in v vsej Avstriji, temveč tudi v drugih evropskih državah. Pred sodno palačo je bila zbrana velika množica. Katica je prišla na razpravo že preoblečena kot samostanska novinka. Na razpravi so se odigrali dramatični prizori, ko se je mati vrgla pred hčer in jo hotela objeti, ta pa je šla mimo nje, kakor da je ne vidi. Starši trdijo, da je nemogoče, da bi se dekle samo od sebe tako spremenilo. Tega mnenja so tudi vsi tisti, ki so jo prej poznali. Zastopniki staršev so predlagali, da bi dekleta pregledali psihiatri. Po zaslišanju Katicice, ki je trajalo več ur in so pred tem sodno dvorano izpraznili, je bila razprava za nedoločen čas prekinjena.

Mlada Katica se je vrnila v celovški samostan. Pa ne za dolgo. Da bi bila bolj na varnem in ker se boje upravičenih demonstracij prebivalstva, ki je odločno na strani Korpičeve družine, so jo, ne da bi vprašali starše za dovoljenje, skrivaj prepeljali v samostan Zams na Tirolskem.

Vida Brest:

Komandantu Stanetu

*Nenadoma med beli snežni metež
do nas dahnila v noč je težka vest,
da mrtev si, da ni te več med nami...*

Vzdrhteli smo, a stisnili smo pest!

*Ne jočemo. Ne znamo več jokati.
V tem boju, kjer si ti se prvi bil
in nas učil se z vragi vojskovati,
osa bol, ves jok se v ogenj je izlil!*

*Tovariš Stane, ogenj, ki zanetil
k upom v srcih naših si ga ti,
v požar mogočen se je razplamenil,
v prisego dviga se milijon pesti:*

*»Naprej gremo, naprej do končne zmage!
Ti si svetlo začrtal našo pot.
In na pohodih, juriših na vrage
tvoj duh bo z nami, Stane, vsepovsod!«*

*(V novembru smo se z bolečino v srcu
spomnili smrti junaškega partizanskega
komandanta narodnega heroja Franceta
Rozmana-Staneta)*

*Nejček
iz Skrjančevega
pri Radomljah
želi srečno novo
leto vsem bralcem,
posebno pa stričku
Ivanu v Argentini*

Iz naših tovarn

Delavski svet tovarne »Iskra« je sklenil organizirati zdravstveni pregled vseh delavcev, ki jih je v tej tovarni čez 2.000. Pregled je pokazal, da je v tovarni okrog 200 delavcev in delavk z resnimi boleznimi, za katere do sedaj še sami niso vedeli. Zdravili se bodo po najnovejših metodah.

*

Za cementarno v Trbovljah se začena novo obdobje. Delavski svet tovarne je namreč sklenil obnovitev in modernizacijo tovarne. Zgrajena bo nova peč z dnevno kapaciteto 350 ton. Proizvodnja se bo letno dvignila za ca. 170.000 ton.

*

V Št. Vidu nad Ljubljano so v tovarni »Telekomunikacije« delavci s prostovoljnim delom zgradili sodobno menzo. V ta namen so se na predlog delavskega sveta tovarne odrekli letnemu dobičku — okrog 6 milijonov dinarjev in opravili 4.600 udarniških ur v vrednosti 1 milijon 700.000 dinarjev. Menza deluje na principu samopostrežbe.

*

Največji odstotek nesreč pri delu pade na mlade delavce do 25 let, so nedavno ugotovili na republiškem posvetovanju sindikatov Slovenije. Na posvetovanju so sklenili, da ustanove posebno

koordinacijsko komisijo, v kateri sta poleg predstavnika sindikata dva inženirja in en zdravnik. Naloga komisije je, izdelati praktičen predlog, s pomočjo katerega bi še v večji meri omejili število nesreč, zlasti med mladimi delavci.

JOHNA BATIČA NI VEČ

Dne 14. oktobra je v Žabji vasi, Poljane nad Škofjo Loko umrl naš sodelavec in zvesti dopisnik »Prosvete« ameriški povratnik John Batič. Po dolgih letih je podlegel rudarski bolezni silikozi, ki jo je kot mnogi naši ljudje prinesel s seboj iz tujih rudnikov.

V Ameriko je odšel leta 1902 in je do leta 1923 živel v Claridge, Pa., kjer se je zelo aktivno udeleževal tudi v društvenem življenju. Bil je med ustanovniki društva Bratoljub št. 7 SNPJ, ki mu je bil tudi več let tajnik, dalje društva št. 2 SSPZ, društva HBZ in socialističnega kluba. Tri leta je nato delal v rudnikih v Rock Springsu, nato pa se je vrnil v rojstno domovino, kjer je v Žabji vasi nad Škofjo Loko prevzel očetovo posestvo in se oženil.

Bil je zelo bister in je rad in dobro pisal. Njegova »Pisma iz Poljan«, ki jih je objavljal v »Prosveti«, so krog njegovih prijateljev in znancev iz ZDA še povečala in marsikdo od teh, če je prišel na obisk v stari kraj, je obiskal tudi rojaka Batiča v Poljanski dolini, da sta prijateljsko pokramljala.

Smrt ga je pokosila v 75. letu. Našemu sodelavcu bomo ohranili časten spomin.

Življenjski jubilej na domačih tleh

Lep življenjski jubilej — 60. rojstni dan — je v oktobru slavil znani slikar iz Postojne in ravnatelj Notranjskega muzeja Leo Vilhar, ki je že od ustanovitve leta 1955 tajnik podružnice Slovenske izseljenske matice v Postojni. Mnogi rojaki, ki jih je ob svojem obisku rodne grude zanesla pot tudi v Postojno, kjer so si ogledali slovito postojnsko podzemeljsko jamo, so se morda tudi srečali in spoznali s tajnikom matične podružnice Leom Vilharjem.

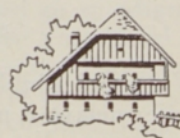
Leo Vilhar: Motiv iz Alžira

Temu skromnemu krepkemu Kraševcu nihče ne bi prisodil, da si je na pleča naložil že šesti življenjski križ in da je bilo njegovo življenje tako razgibano. Rodil se je na Velikem Otoku pri Postojni, na milanski akademiji je študiral slikarstvo, potem pa je moral zaradi preganjanja fašistov pobegniti v tujino. Do leta 1947 je živel največ v Francoski severni Afriki, v Alžiru, Oranu in Casablanci. Tam, kakor tudi v Italiji, Franciji in Švici je doživljal s svojimi slikarskimi razstavami velike uspehe. Vživel se je, a domovine ni pozabil. Vneto si je prizadeval za združenje Jugoslovancev in pozneje vseh Slovanov v društvo, ki je zajelo vse območje Severne Afrike. Bil je več let predsednik tega društva, kar ga je privedlo celo v afriško koncentracijsko taborišče. Popsod, kjer je hodil in živel, so za njim ostali spomini v slikah, ki vise v muzejih in privatnih zbirkah.

Pred dvajsetimi leti se je za vselej vrnil v svojo rodno Postoj-

no. Tu je spoznal veliko važnost zbiranja dragocenih zgodovinskih dokumentov iz pretekle vojne in dolgoletne italijanske okupacije na Primorskem. Z njegovim prizadevanjem je bil v Postojni ustanovljen Notranjski muzej, ki je danes po zbranem gradivu najbogatejši na Primorskem. Bil je tudi soustanovitelj Gledališča za Slobensko Primorje in dela z veseljem popsod, kjer lahko uspešno pomaga. Tudi v slikarstvu se še vedno zelo uspešno uveljavlja in je v zadnjih letih večkrat razstavljal svoja dela v Postojni,

Ajdovščini in Kopru. Za njegov življenjski jubilej je Okrajni muzej v Kopru priredil njegovo samostojno slikarsko razstavo.

Tudi mi toplo čestitamo temu vsestransko prizadevnemu kulturnemu delavcu in umetniku k njegovemu lepemu življenjskemu jubileju.

Leo Vilhar s sinom Mariom, ki se tudi uspešno uveljavlja v slikarstvu

DVA NOVA SLOVENSKA FILMA

Jugoslovanska kinematografija se je rodila pravzaprav šele po vojni. Prvi slovenski igrani film »Na svoji zemlji« so posneli leta 1948. Slovensko filmsko podjetje »Triglav-film« je od takrat posnelo že lepo vrsto filmov, od katerih so mnogi prejeli mednarodna priznanja. Tako je bil mladinski film »Kekec« nagrajen v Benetkah, kratkometražni film »Fantastična balada« v Montevideu, »Dolina miru« leta 1957 v Cannesu. Ta film je dosegel tudi zelo veliko zanimanja v svetu. Odkupili so ga v ZDA, Angliji, Franciji, Italiji, Češko-slovaški, Poljski, Madžarski, Japonski, Belgiji, Švedski, Danski, Nizozemski, Avstraliji, Izraelu, Norveški, Finski in Iranu.

»TRI ČETRTE SONCA«

Letos je podjetje »Triglav-film« izdelalo nov film pod zanimivim naslovom »Tri četrtine sonca«. Režiral ga je režiser Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta Jože Babič. Njegove bogate izkušnje z igralci so mu omogočile bogat izbor igralcev, od katerih je večina že ponovno in uspešno nastopila v filmu, kakor Bert Sotlar, Pero Kvirgič, Nikola Popović, Mira Sardoč, Stane Sever, Vanja Drach, Antun Vrdoljak, Lojze Potokar in drugi.

Film »Tri četrtine sonca« je bil predvajan tudi na letošnjem festivalu jugoslovanskega filma v Pulju, kjer je prejel kar dve visoki priznanji, in sicer drugo nagrado kot letošnji najboljši igrani film, režiser Jože Babič pa je za režijo tega filma prejel pol milijona dinarjev nagrade kot priznanje za najboljšo režijo.

Film »Tri četrtine sonca« govori o povratnikih iz nemških

koncentracijskih taborišč ob koncu druge svetovne vojne, ki so se znašli na majhni češki železniški postaji, potem ko so bili uradni zavezniški transporti že zaključeni. Pripadajo vsem narodnostim — od Francozov in Belgijcev pa do Italijanov in Jugoslovanov. Lahko si predstavljamo te ljudi, ki so leta preživeli v nemških tovarnah smrti, s kakšno nestrpnostjo pričakujejo snidenja z domovino. Še so z eno nogo v taborišču, misli pa jim že hite domov, od koder so jih neusmiljeno iztrgali. Ali še žive njihovi dragi, ali še stoji hiša, v kateri so se rodili. Toda na odgovor bodo morali še počakati, saj lokomotive ni od nikoder.

Osrednjo postavo v tem hrepenenju po domu predstavlja francoski intelektualec Jacques. On tudi odgovori načelniku češke postaje, da nimajo sonca, dokler niso doma. Imajo mogoče košček sonca, polovico, tri četrtine morda, vsega sonca pa nimajo. Po tem njegovem izreku je film dobil tudi ime.

Njemu nasproti je Jugoslovanka Marija. Na dnu srca si tudi ona želi domov, toda v tabori-

šču so jo posilili in zdaj dvomi, če bodo doma verjeli tej razlagi. Skoraj že obupa in se hoče vreči pod vlak, toda v zadnjem trenutku jo reši sicer mirni in vase zaprti Belgijec. Da ji svoj naslov, da se bo lahko sklicevala nanj kot na očeta svojega otroka.

V istem vagonu se vozi še Jugoslovan Slavo. V tem 24-urnem čakanju na postaji je vzkipela ljubezen s prometnikovo hčerjo Heleno. Ona je sicer izvedela, da je Slavovo dekle že mrtvo, toda tega mu ne more povedati. Naj odide — morda se vrne kdaj pozneje.

Edini med vsemi, ki nima kam iti, je cigán Mihal. Zastonj mu je prostodušni in topli Italijan Matteo skoraj s solzami v očeh prikazoval svojo rodno hišico v Italiji, obdano z oljčnim gajem, in mu jo slikal v rožnatih barvah. Cigán ostane na tej mali postaji, večni brezdomec.

»DOBRI, STARI PIANINO«

Zelo popularni slovenski komik Frane Milčinski, ki je še bolj znan pod svojim psevdonomom Ježek, je pred leti napisal ra-

Scena iz filma »Tri četrtine sonca«. Preživeli interniranci se vračajo iz koncentracijskega taborišča.

Scena iz filma »Tri četrtine sonca«, v kateri je odlično upodobila interniranko Marijo Mira Sardočeva

Scena iz filma »Dobri stari pianino«

dijsko igro z gornjim naslovom, ki je imela zelo lep uspeh. To ga je napotilo, da je dal idejo za igrani film, v katerem pa je dogajanje skoraj popolnoma izpremenil. V novem filmu vidimo najprej komponista Blaža Gabra, ki živi samo za svojo umetnost in se ne briga za italijansko okupacijo Ljubljane. Toda vojna ne obide niti njega in tako pride v zapor. Pianino dajo v najem neki gimnaziji, v katero se zateče pred Nemci mlad ilegalec. Strogi profesor Klavdij se pokaže zavednega Slovenca in ne izda mladeniča. Nemci pianino odpeljejo in nemški oficir, ki je medtem premeščen, ga odpelje v Italijo. Spotoma pa partizani napadejo vlak, da bi prišli do radijske oddajne postaje, ki je nameščena v prtljažnem vagonu zraven pianina. Zaradi zamenjave vzamejo tudi pianino. Vendar izkoristijo tudi to zamenjavo. V pianino montirajo eksploziv in ga s potvorjenim pismom pošljejo v belogardistično postojanko namesto zahtevanega harmonija. S pianinom potuje tudi mlada partizanka Anuška s pretvezo, da ga bo uglašila. Toda belogardisti ji ne verjamejo in ona igra na pianino

še naprej, da bi jih zavedla. To ji tudi uspe — belogardistična postojanka pade, toda svojo vdanost je mlada Anuška, ki je komaj začela živeti, poplačala z življenjem. Na koncu pianino še služi v partizanskem teatru, toda njegov prvotni lastnik Gaber, ki je medtem prišel v partizane, ga ne spozna več. Pianino konča v ropotarnici in samo veter se še poigrava z njegovimi strunami.

Mladi režiser France Kosmač je vlogo komponista Gabra poveril Milčinskemu samemu, za strogega profesorja Klavdija je

vzel znanega pevca ljubljanske Opere Vekoslava Janka, za nežno partizanko Anuško pa mlado študentko ljubljanske univerze Vido Kuharjevo, ki je v tem filmu prvič stopila pred kamero. Vse tri zasedbe so se mu dobro posrečile in v filmu oživi nekaj tiste mračne preteklosti iz zadnje vojne, ki se jo kljub vsemu človek mora zmerom znova in znova spominjati.

Tudi »Dobri, stari pianino« so predvajali na letošnjem puljskem festivalu. Za glasbeno spremljavo je bil nagrajen njen avtor Marjan Lipovšek.

Letos nas je obiskala tudi rojakinja Marija Prah iz Maastrichta v Holandiji

Drobne kulturne vesti

Delavske univerze so bile v kranjskem okraju ustanovljene v Bohinju, Škofji Loki, Železnikih, Radovljici in Trzinu, na Jesenicah pa bodo preimenovali v delavsko univerzo dosedanji Zavod za izobraževanje odraslih.

Sredi ustvarjalnega dela sta praznovala šestdesetletnico dva znana slovenska zdravnika profesorja, kirurg dr. Božidar Lavrič in internist dr. Igor Tavčar. Oba imata veliko zaslug, da je doseglo zdravstvo pri nas tako visoko raven in da imamo poleg sodobno urejenih klinik tudi vrsto novih domačih zdravnikov specialistov in zdravstvenih delavcev.

Petinosemdesetletnico rojstva je v oktobru doživel Franc Ksaver Meško, plodovit slovenski pi-

Kirurg prof. dr. Božidar Lavrič

satelj, katerega dela so vsa prežeta od tople ljubezni do domače dežele. Zaradi njegove narodne zavednosti je bil med prvo in drugo svetovno vojno preganjan. Danes preživlja svoj življenjski večer kot župnik in dekan v Selih pri Slovenjem Gradcu.

Ljubljanski akademski kipar Stojan Batič je priredil v Ljubljani razstavo svojih risb in plastik, ki so vse posvečene rudarjem, ker je tudi sam rudarjev sin iz Hrastnika. Na otvoritvi so bili prisotni tudi zastopniki hrastniških rudarjev. Namesto uvodne

besede pa je dramski umetnik Stane Sever recitiral rudarsko pesem Mileta Klopčiča: »Dreječnik Andrej govori«.

Prof. dr. Igor Tavčar

Na Koprskem so s številnimi prireditvami proslavili 70-letnico ustanovitve prvega slovenskega kulturnoprosvetnega društva v Škofijah pri Kopru. Pobudo za ustanovitev tega društva so dali zavedni Tržačani ter istrski Slovenci, katerim se je narodna zavest zlasti dvignila po velikem narodnem taboru v Kubežu leta 1878. Delovanje tega in drugih slovenskih društev na Primorskem je uničil fašizem. Med letošnjimi spominskimi prireditvami sta bili zlasti pomembni razstavi, od katerih je prva prikazala kulturnoprosvetno društveno delo na Koprskem po osvoboditvi, druga pa dela škofijskega domačina akademskega slikarja Hermana Pečariča.

Z letošnjo jesensko sezono praznuje Delavsko prosvetno društvo Svoboda-center v Trbovljah svojo štiridesetletnico. Ta lep, pomemben jubilej je obenem jubilej vse delavske kulture v rudarskih Trbovljah. Pri društvu, ki ima različne zelo delavne sekcije, bodo letos ustanovili tudi poseben mladinski aktiv.

Zgodovinski koncert starih slovenskih skladb je nedavno priredila v Ljubljani ljubljanska Ra-

Knjige za podeželje

Letos so prišle na naše podeželje poleg knjig, ki jih izdaja Prešernova družba, že osmič tudi knjige knjižne zbirke Kmečke knjige za 1959. Ta knjižna zbirka je posebej namenjena našim kmetijskim proizvajalcem in podeželskemu ljudstvu sploh. Vsak naročnik zadrufnega tednika za podeželje Kmečki glas je dobil za 240 din (nenaročniki pa za 300 din) koledar za 1959 (na 160 straneh), zgodovinsko povest Oskarja Hudalesa »Vrnitev v živoljenje« in pet strokovnih knjižic. Stebilo naročnikov te knjižne zbirke se je lani dvignilo za 180%, od 10.000 na 28.000. Koledar in povest sta izšla v po 28.500 izvodih, knjižice pa po izbiri v nakladah od 5.000 do 22.000. Skupno so vse knjige izšle v 207.000 izvodih. To je veliko koristnega in dobre branje za naše podeželje.

Tudi sicer se pri nas mnogo stori za izdajanje tiska za naše podeželje, tako za razvedrilo kakor tudi za strokovno in splošno izobrazbo. Tako je n. pr. založba Kmečka knjiga v dobrih osmih letih svojega delovanja izdala 196 knjig in brošur v skupno 1.197.580 izvodih. Poleg tega je izdajala tudi zadrufni tednik za podeželje Kmečki glas v približno 90.000 izvodih tedensko z mesečno prilogo Naša vas, mesečnik Sadjarstvo, vinarstvo, vrtnarstvo v 7000 izvodih in dvomesečnik Socialistično kmetijstvo v 1200 izvodih.

Za leto 1960 pa izide v založbi oddelka za tisk in propagando pri Glavni Zadrufni zvezi LR Slovenije v Ljubljani kmečka knjižna zbirka že devetič. Ta zbirka za leto 1960 bo obsegala naslednje knjige: kmečki koledar za 1960, roman Dobrice Čosiča za živoljenja srbskih partizanov »Daleč je sonce«, razpravo podpredsednika Zveznega izvršnega sveta FLRJ Edvarda Kardelja »Problemi socialistične politike na vasi« ter dve kmetijski strokovni knjižici: »Reja krav molznic« (inž. Eiselt-inž. Ferčej) ter »Pridelovanje krme na njivah« (inž. Perovšek-inž. Silc). Vse knjige skupno bodo imele več kakor 850 strani, stale bodo pa samo 450 din. Izšle bodo v več kot 25.000 izvodih.

Vse to kaže, da naše založbe ne pozabljajo na podeželje in na primerno branje za izobrazbo kmečkega ljudstva, marveč mu nudijo dovolj koristnih in dobrih knjig.

diotelevizije. Koncert skladb, od katerih jih je bila večina prvič izvajanih, je bil v prostorih Narodne galerije. Da je bil učinek še popolnejši, so peveci nastopali v rokokojskih kostumih. Koncert je dosegel zelo lep uspeh.

— V Podgorju v Prekmurju bodo preuredili združni dom v štirirazredno šolo, s čimer bodo razbremenili dosedanjo osemrazrednico.

— V Ilirski Bistrici sta v gradnji dve veliki stanovanjski stavbi in nova osemletna šola, ki bo veljala 165 milijonov dinarjev. Na Baču pri Knežaku so za to šolo že zbrali za en milijon pet sto tisoč dinarjev prostovoljnih prispevkov.

— V Bohinju bodo v kratkem odprli zdravstveni dom. Gradnja in oprema je veljala nad 52 milijonov dinarjev. K stroškom so prispevali znatne zneske domača podjetja.

— Izdelani so načrti za velik hotel na Voglu, ki bo ena največjih privlačnosti v bohinjškem kotu.

— V vasi Smrje v Brkinih urejajo velike sadovnjake na 40 ha površine. V terasah bodo zasadili po 220 jablan sorte Jonaton na hektar. Ko bodo po osmih letih sadovnjaki dosegli polno rodnost, računajo, da bodo dali osem vagonov jablok na hektar. Do takrat bodo med sadna drevesca nasadili krompir in travne mešanice, ki so tudi koristno zeleno gnojilo. Tako je vas Smrje prva v Brkinih, ki je stopila na novo pot sodobnega kmetovalstva, kar bo v veliko pobudo tudi drugim.

— Po podatkih Turistične zveze je letos v prvih osmih mesecih obiskalo nad 40 odstotkov več tujih turistov kakor lani. Največ jih je prišlo iz Zahodne Nemčije in Avstrije.

— Novo bolnišnico bodo začeli graditi v Murski Soboti. Gradnja bo trajala več let. Najprej bodo zgradili otroški oddelek.

Na poti proti Sedmerim triglavskega jezerom

Kmečki domovi v zimski tišini

D O M A Č I D E Ž E L I

— V Borcu so dobili spet novo podjetje, ki bo zaposlilo predvsem ženske. Letno bodo izdelali za 40 milijonov din čipk, ki jih bodo prodajali tudi v inozemstvo.

— Bolgarija je naročila v Jugoslaviji semensko pšenico, ki ji jo je bilo mogoče dobiti, saj je pridelek semenske pšenice v Vojvodini presegel domače potrebe. Izvozili smo je 1650 vagonov.

— Semenarstvo v Vojvodini je v lepem razvoju. Letos so samo semenske pšenice pridelali za 7000 vagonov, in sicer največ v okraju Velika Kikinda.

— V mnogih krajih Slovenije so letos odprli srednje kmetijske šole za odrasle, kjer si bodo izpopolnili znanje naši kmetovalci.

— Tudi Novo mesto je letos dobilo Zavod za rehabilitacijo invalidov, kjer trajno težko poškodovane ljudi usposablja za razne poklice. Ta zavod jih zdaj poklicno usposablja v dveh delavnicah, v šiviljski, ki je v Bršljinu, ter v mizarski na Slatniku.

— Mizarska obrt v občini Ajdovščina se vedno lepše razvija. Vseh pet mizarskih podjetij bo z novim letom povečalo proizvodnjo. Mizarstvo v Podnanosu bo zgradilo novo moderno delavnico za izdelavo sodobnega pohištva.

— Na Kobariškem so v Livških Ravnah zgradili nov vodovod, pri katerem so pridno pomagali vaščani. Zdaj grade vodovod v Kredu, Sužidu, vodovodne naprave pa popravljajo v Starem selu, na Idrskem in v Podbeli.

— Tudi pri gradnji mostov so se na Kobariškem izkazali: zgrajena sta bila dva nova mostova čez Nadižo, in sicer pri Logjeh, kjer je bil obnovljen tudi Napoleonov most, ter viseči most v Podbeli. Čez Belo je bil zgrajen nov most pri Sedlu, čez Sočo pa viseči most pri Trnovem. V kratkem bo popolnoma urejena električna napeljava v Drežnici in Starem selu ter delno tudi v Logjeh.

— Izvoz hmelja neprestano narašča. V prvih osmih mesecih letos smo izvozili 813 ton, to je za 266 ton več kakor lani. Največ hmelja je kupila Argentina.

— Prenosne zlozljive avtomobilske garaže je začelo po lastnih načrtih izdelovati podjetje »Agrotehnika« v Ljutomeru. Garaže so iz aluminija in pocinkane pločevine in je zanimanje zanje zelo veliko, saj se število privatnih avtomobilov v Jugoslaviji vedno veča.

— Dva lipicanca, predstavnika ene najlepših konjskih pasem na svetu, ki jih gojijo v Lipici pri Sežani, bosta drugo leto tekmovala na športni olimpiadi v Rimu.

— V znanju tujih jezikov zaslužijo Slovenci nedvomno eno prvih mest. To dokazuje tudi delo domačih prevajalcev. Lani je izšlo pri nas v prevodu iz nemščine 14 knjig, iz francoščine 7, iz srbohrvaščine 6, iz angleščine 6, iz ruščine 5, po 3 iz poljščine, španščine, italijanščine, po dve iz danščine in švedščine in po ena iz makedonščine, norveščine, novogrščine, madžarščine ter iz ameriške, kitajske in nizozemske literature.

Triglav, kralj naših gora

Kako prijetno je bilo očasih, ko smo se takole kepali

Dve sliki s poroke našega naročnika Matta Cukale iz Los Angelesa. Na prvi od leve: Anči Zelenc, Lidija in Jože Parkel, Pogačnikova, oče in mati neveste Matt in Mary Cukale ter nevesta Jean Cukale. Na drugi sliki pa so sorodniki in prijatelji na poročnem slavlju.

40 let

jugoslovanskega hranilnega in posojilnega društva v Chicagu

Ameriški Slovenci so že v preteklem stoletju spoznali, da so jim za njihovo narodno življenje in obstoj potrebne tudi lastne gospodarske organizacije. Zaradi tega so pričeli ustanavljati lastne vzajemne podporne organizacije (jednote), razne zadruge, lastne tiskarne in podobno, pozneje pa tudi lastna stavbinsko-kreditna in hranilno-posojilna društva. Posebno so uspele podporne jednote, delno lastne tiskarne, kakor tudi hranilna in posojilna društva.

Med slednjimi jih je vrsta, ki delujejo že po več desetletij in imajo v svojem kraju lep ugled in vpliv. Kot primer navajam Slovensko hranilno in posojilno društvo Franklin-Conemaugh-Johnstown, Slovensko hranilno in posojilno društvo v Waukeganu-North Chicagu, Slovensko hranilno in posojilno društvo Canonsburg-Strabane, The International Building and Loan Association v Clevelandu, St. Clair Savings and Loan Co. v Clevelandu itd. Tudi v Chicagu imajo tako slovensko hranilnico, ki deluje tam že 40 let.

Je to Jugoslovansko hranilno in posojilno društvo (Jugoslav Savings and Loan Association), ki je pričelo delovati 5. januarja 1919, torej pred 40 leti. To hranilno in posojilno društvo je močna denarno-kreditna organizacija chikaških naprednih Slovencev. 31. decembra 1954 je imelo 7 milijonov 177.045 dolarjev bilančne vsote, od tega 600.000 dolarjev rezervnih skladov. 31. decembra 1958 je imelo 4987 članov, skupne vloge pa so znašale 14 milijonov dolarjev.

Hranilnica je že daljšo dobo iskala primerne prostore ali zemljišče, ki bi jih ali kupila ali pa

bi zidala novo primerno zgradbo zase. Končno ji je uspelo, da je kupila poslopje, opremo in premoženje denarnega zavoda First Guarantee Savings Association na 5920 W. North Ave (Chicago 39), kjer je začela s svojim poslovanjem 1. avgusta 1959.

Na občnem zboru, ki je bil letos 27. julija, so člani odobrili celotni ta nakup, obenem pa tudi spremembo dosedanjega naziva hranilnice, ki ga je imela 40 let, v novega, ki je: Sterling hranilno in posojilno društvo v Chicagu (Sterling Savings and Loan Association).

Vsi ravnatelji tega zavoda so člani narodne podporne jednote in so delavni v raznih slovenskih naprednih organizacijah v Chicagu in okolici. So to: John Alič, Ray Božičnik, Oscar B. Godina, Frank Groser, tajnik Donald J. Lotrich, Joško Oven, Anton Trojar, Anton Udovich in Jacob Zupan (Zupančič).

Tako vidimo, da uspevajo slovenski denarni zavodi tudi med ameriškimi Slovenci. Vendar se, žal, tudi pri njih izgublja njihov izraziti slovenski značaj. Dokaz temu je tudi novo ime te hranilnice, v katerem ni več jugoslovanske oznake. Razlog za to spremembo je verjetno želja, da bi se poslovanje hranilnice razvilo tudi preko ožjih narodnostnih meja.

Slovenski Sterling hranilnici v Chicagu želimo ob jubileju, da ne glede na spremembo imena in kljub povečanju delovnega področja ne pozabi na svoj izvor in da se njeno poslovanje tudi slejkoprej razvija v korist naprednih jugoslovanskih rojakov.

Cv. A. K.

Drobec iz zgodovine ameriških rojakov

(Ob 25-letnici pokopališča SNPJ v Chicagu)

Letos, ko proslavlja Slovenska narodna podpora jednota v Chicagu svojo 55-letnico, poteka ob enem tudi 25 let, odkar je bilo urejeno posebno pokopališče za chicaške člane SNPJ na pokopališču Woodlawn Memorial Park v Chicagu. O tem piše v jubilejni številki »Prosvete« (št. 127 z dne 1. julija) tedanji tajnik chicaške federacije društev SNPJ Frank Alesh.

Chicaški Slovenci so pokopavali svoje mrtve na splošnih pokopališčih, medtem ko so imeli Čehi in Poljaki po ameriških naselbinah svoja lastna pokopališča. Zlasti so organizirali taka pokopališča češki svobodomisleci, da ne bi imeli stalnih sporov z upravami katoliških pokopališč.

Leta 1934 pa je prišel zastopnik chicaškega pokopališča Woodlawn Memorial Park Čeh Hugo Fraila k tedanjemu tajniku chicaške federacije društev SNPJ Franku Aleshu in mu ponudil na tem pokopališču poseben odsek, kjer bi se uredila sekcija pokopališča za člane SNPJ v Chicagu. Po daljših razgovorih so napravili začasno pogodbo, po kateri se je zavezala uprava pokopališča rezervirati na vzhodnem delu pokopališča prostor za 800 grobov, ki naj bi tvorili »sekcijo SNPJ« na tem pokopališču. Chicaška federacija pa bi morala v dveh letih teh 800 parcel prodati svojim članom oziroma odkupiti. Predlog je odbor chicaške federacije SNPJ odobril.

Celotna zadeva pa ni šla gladko, kajti med člani SNPJ je sprva zaradi raznih predsodkov in »tradicije« naletela na različna mnenja in so

Naša naročnica rojakinja Mary Matyazich iz Los Angelesa s svojim zdaj že pok. soprogom

Jugoslovanski oddelek mednarodne ženske razstave leta 1958 v New Yorku. Takšno razstavo prirejajo vsako leto v mesecu novembru.

bili številni člani proti lastnemu pokopališču, češ »skrbimo za žive ljudi, za umrle pa naj skrbijo svojci«. Toda stvar se je nadaljevala in uprava pokopališča je ta del uredila, zasadila drevje itd. Organizirali so tudi slovesno otvoritev sekcije SNPJ na pokopališču. Ob tej proslavi so govorili dr. John Zavertnik, Frank Alesh, Donald Lotrich (tedanji predsednik chicaške federacije društev SNPJ) ter pogrebnik Žefran. Nasprotovanje pa je n.pr. povzročilo, da je od pevec društva »Sava« kljub odborovemu sklepu o sodelovanju prišlo na pokopališče samo kakih 10 pevec, kar pa je bilo seveda premalo za nastop.

Prodaja parcel je šla počasi, vendar so ob agitaciji od slovenske hiše do hiše oddali v nekaj letih kakih 400 zemljišč za grobove. Vendar je zamisel prodrla in sekcija SNPJ obstaja. Kot prve so bile na tej sekciji pokopane rojakinje Bertha Ciganich, Mary Divjak in hčerka pomožnega tajnika SNPJ Antona Trojarja.

Uvedli so tudi spominske obrede, ki so vsako leto na tako imenovani Decoration Day (dan krasiťve), ki ga v ZDA proslavljajo 30. maja. Iz leta v leto se teh spominskih obredov udelezuje več chicaških rojakov, tako sorodnikov pokopanih kakor drugih. Vsako leto preberejo imena rojakov, ki so pokopani na tej sekciji pokopališča. Zastopniki chicaške federacije imajo govore v slovenščini in angleščini, sem ter tja so razne deklamacije ali recitacije itd. Med govorniki navajam zlasti Franka Alesha, Donalda Lotricha, Vincenta Cañkarja, Antona Trojarja in druge odbornike chicaške federacije društev SNPJ. Že vrsto let pa sodeluje pri tej spominski prireditvi slovenski zbor »Prešeren« iz Chicaga, da se tudi s pesmijo počasti spomin naših rojakov. Cv. A. K.

Kmovalci v mednarodni kolesarski dirki na poti skozi dolino Trente

Najpomembnejši športni dogodki v letu 1959

cije »Partizan« dokazali, da dobiva ta naša osnovna telesnovzgojna organizacija vedno trdnjše temelje.

Dne 3. avgusta je bila zaključena večetapna mednarodna kolesarska dirka »Po Jugoslaviji«. Najboljši kolesarji iz Anglije, Danske, Belgije, Bolgarije, Nizozemske, Poljske, ZAR, Romunije in Jugoslavije so se spustili na 1735 km dolgi progi v borbo za najboljša mesta. V ostri konkurenci je kot ekipa zmagala Jugoslavija, med posamezniki pa se je odlično uveljavil mladi tehnik ljubljanske tovarne »Rog«, Janez Žirovnik, ko je za Bolgarom Hristovom osvojil 2. mesto.

Prvo nedeljo v avgustu so se najboljši motoristi iz Avstrije, Zahodne Nemčije, Švice, Italije in Jugoslavije spoprijeli na 26

Zmagovalec v kolesarski dirki Janez Žirovnik

Čeprav l. 1959 ni imelo kakšnih prav posebno veličastnih športnih manifestacij svetovnega formata — povsod so pač v teku osredotočene priprave za »višek srečanja svetovne športne elite«, ki bo avgusta 1960 na olimpiadi v Rimu —, je bilo vendarle tudi v Jugoslaviji, kot v drugih državah, precej pomembnih športnih prireditev, na katerih so jugoslovanski športniki potrdili svoj sloves.

Konec junija in prve dni julija je bil v Beogradu II. zvezni zlet »Partizana« Jugoslavije. Te najbolj množične telesnovzgojne manifestacije se je iz vseh partizanskih društev po Jugoslaviji udeležilo nad 25 tisoč telovadcev in telovadk vseh starosti — od pionirjev do mladine in odraslih članov. V večdnevni veličastni nastopi so pripadniki organiza-

zavojih 1355 m visokega Ljubelja, ki je najbolj strm prelaz v Evropi. Pred 20.000 gledalci sta se v ostri mednarodni konkurenci 100 motoristov odlično izkazala zlasti Slovenca Oblak in Pintar; prvi

Mednarodne moto dirke na Ljubelju, ki je najbolj strm prelaz v Evropi

je zmagal v kategoriji do 125 cm, drugi pa v kategoriji motorjev do 250 in 350 cm.

Med številnimi rekordi, ki so jih letos dosegli naši športniki, se lahko prav posebno postavljamo z rezultatom 15,9 v teku na 110 metrov ovire, ki ga je dosegel naš znani atlet Stanko Loriger. S tem novim državnim rekordom je Loriger dokazal, da mu je v Evropi kos le odlični Nemeč Lauer in še eden ali dva atleta v ZDA. Loriger je letos zrušil tudi jugoslovanski rekord v teku na 100 m z odličnim časom 10,4.

Na Balkanskih atletskih igrah, ki so bile letos v Bukarešti, je Jugoslavija osvojila drugo mesto za Romunijo in pustila za seboj atletske reprezentance Bolgarije, Grčije in Turčije.

Dne 11. septembra je bil v Zagrebu telovadni dvoboj med vrstama Jugoslavije in Poljske, ki je lani na svetovnem prvenstvu v Moskvi osvojila peto mesto (naša ekipa je bila v Moskvi šesta). — V Zagrebu pa so naši telovadci

sicer tesno, vendar pa zaslužno premagali Poljake z rezultatom 280,75:279,75. Med posamezniki je suvereno zmagal državni prvak Miro Cerar iz Ljubljane.

Prve dni septembra se je na Bledu začel, v Zagrebu nadaljeval in v Beogradu zaključil turnir kandidatov za naslov svetovnega šahovskega prvaka. Med osmorico najboljših šahistov na svetu, ki so se potegovali za zmago na tem turnirju, je bil tudi najboljši jugoslovanski šahist Svetožar Gligorić. Zmagal je šahist SZ Mihajl Talj, ki se bo sprijel z dosedanjim svetovnim prvakom Botvnikom. Za ta turnir je vladalo vsepovsod v Jugoslaviji veliko zanimanje.

Na svetovnem kegljaškem prvenstvu v Bautzenu (Zahodna Nemčija) je reprezentanca Jugoslavije osvojila prvo mesto in obenem izboljšala svetovni rekord s 5304 keglji. Prav tako je postavil novi svetovni rekord med posamezniki naš kegljač Smoljanović iz Zagreba z 947 keglji, ob-

Na svetovnem kegljaškem prvenstvu v Bautzenu, Zah. Nemčija, je postavil nov svetovni rekord Zagrebčan Smoljanović

držal pa ga je le dva dni, ker je bil za njim boljši Vzhodni Nemeč Luther z 951 keglji. Odličen uspeh sta dosegla Smoljanović in Martelanc (iz Kranja) z 2. in 3. mestom med posamezniki na svetu.

Domovina NA TUJIH TLEH

10. REDNA KONVENCIJA HBZ

Od 21. do 26. septembra je bila v hotelu Statler Hilton v Detroitu, Mich. X. redna konvencija Hrvatske bratske zajednice, ki je ne le največja bratska podpora organizacija ameriških Hrvatov, marveč je tudi največja jugoslovanska podpora organizacija. Sedež HBZ pa je v Pittsburgu, Pa. Na konvenciji je sodelovalo 509 delegatov včlanjenih društev in 33 glavnih odbornikov HBZ. Konvencija je trajala šest dni, kar je izredno malo, kajti dosedanje konvencije te velike organizacije so trajale navadno po 14 dni. Na letošnji konvenciji so bili ponovno izvoljeni vsi člani izvršnega odbora in večina članov glavnega odbora, med njimi tudi dva iz Kanade. Prvič so letos na konvenciji te hrvatske podporne organizacije zapisnikarji pisali zapisnik samo v angleščini in ne več tudi v hrvaščini. Čeprav je HBZ

praznovala letos že 65-letnico, je ta pojav žalosten a naraven prikaz nadaljnje poti naših izseljencev. Prihodnja konvencija bo l. 1963 v Clevelandu, O.

DIPLOMIRANA BOLNICARKA

15. septembra je graduirala za diplomirano bolničarko na St. John Hospital Nursing School Patricia Hoerning iz Euclida. Patricia je hčerka slovenske matere in prav dobro obvlada slovenščino, kakor jo obvlada tudi njena mati. Je članica društva št. 126 SNPJ in pa društva SDZ. Zdaj je zaposlena v bolnišnici Euclid-Glenville ter bo še nadaljevala bolničarske študije.

KONCERT V BARBERTONU

Federacija slovenskih društev v Barbertonu, O. je priredila 4. oktobra v Slovenskem domu v Barbertonu koncert. Prvič je nastopila

skupina v Ameriki rojenih mladih barbertonskih slovenskih pevcev. Koncert je vodila Frances Bailey.

KALIFORNIJSKI DAN SNPJ

V San Franciscu, Calif. so imeli 5. in 6. septembra v okviru letošnjega delavskega praznika uspel kalifornijski dan SNPJ. Prišli so gosti iz vse Kalifornije. Pozdravil jih je v imenu združenih društev Peter Kurnik. Sledil je zelo uspešen kulturni program. Ob koncu je opozarjal Peter Benedict vse navzoče na važnost kalifornijskega zavetišča članov SNPJ.

ZLATE POROKE

V avgustu sta praznovala v Jolietu v krogu sorodnikov in prijateljev 50-letnico poroke Anton in Katarina Smolič. — 25. avgusta sta dočakala 50. obletnico zakonskega življenja Martin Zajc in soproga iz Belleville, Ill. — V septembru sta v Clevelandu proslavila zlato poroko Anton in Jennie Lužar. — 12. septembra sta imela zlato poroko Frank Kužnik st. in žena iz Exporta, Pa. Frank je doma iz Doberčine, žena pa iz Podturna pri Toplicah. Frank je soustanovitelj društva št.

158 ABZ. Zakonca sta poleti na farmi v Exportu, Pa., sicer pa imata dom v New Smyrna Beachu na Floridi. Vzgojila sta 5 sinov in 5 hčere. — 4. oktobra sta proslavljala 50-letnico poroke Mary in Joseph Mer-var iz Clevelanda, O. Joseph je doma v Škerjancih (Šmihel pri Novem mestu), Mary roj. Gerbeck pa v Srednjem. Oba sta člana SNPJ, KSKJ in ABZ. Imata 3 sinove, 4 hčere in 25 vnukov ter vnukinj. — 11. oktobra pa sta imela zlato poroko Jože in Terezija Škrabe iz New Yorka. Jože je dolgoleten društveni delavec. Tudi mi želimo vsem jubilentom mnogo zdravja in še dolgo let.

SLOVENSKI KANDIDAT ZA ŽUPANA V EUCLIDU

Na demokratski listi kandidira za župana v Euclidu pri Clevelandu slovenski rojak Edward J. Eckart, član društva št. 14 SDZ. Zavzema se za boljše razsvetljavo, za manjše davke malim hišnim posestnikom itd. — Za odbornika v 5. wardi pa kandidira Peter Kotorac, ki je tudi pevec pri Glasbeni matici in Slov-anu.

SLOVENSKI DAN V BARBERTONU

Federacija slovenskih društev v Barbertonu je lani prvič organizirala Barbertonski slovenski dan. Prireditve so trajale dva dni in je bil uspeh zelo lep.

Glavna prireditelja letošnjega Barbertonskega slovenskega dneva, ki je bil 4. oktobra, je bil koncert. Na ta dan je namreč prvič nastopil nedavno ustanovljeni mešani pevski zbor federacije slovenskih društev v Barbertonu. Zbor sestavlja 18 pevcev, odrasle tukaj rojene druge generacije in 11 pevcev tretje generacije. Tudi pevovodja je tukaj rojena Slovenka mrs. Frances Bailey, rojena Tonja, katere pokojni oče je bil zelo aktiven v našem društvenem delu.

Oba zbora, odrasli in mladinski, sta pela samo slovenske pesmi. Nastopila sta tudi dva igralca na klavirsko harmoniko. Na našo mladino smo mi tukaj zelo ponosni, saj s svojim delom dokazuje, da pri nas ne velja tarnanje, ki ga je tako pogosto slišati drugod po Ameriki, češ da naša mladina noče nadaljevati z našim narodnim in društvenim delom. Pri nas pa moramo kvečje-

mu reči, ali mi starejši priseljenci dovolj podpiramo in sodelujemo z našo tukaj rojeno mladino. Koncert 4. oktobra je bil sicer še kar dobro obiskan, a bil bi lahko še boljše.

Anton Okolish, Barberton

PRICETEK GRADNJE PRVEGA SLOVENSKEGA ZAVETIŠČA ZA STARE ČLANE SNPJ V KALIFORNIJI

19. septembra so pričeli v Fontani, Calif. graditi stavbo za slovensko zavetišče za stare člane SNPJ v Kaliforniji. Prvo lopato je zasadil blagajnik odbora in neumorni društveni delavec Peter Benedict. Stavba bo dograjena do januarja 1960. Zbrali so že 40.000 dolarjev v številni prispevek SNPJ v višini 15.000 dolarjev.

25 LET MLADINSKEGA PEVSKEGA ZBORA V CLEVELANDU

Mladinski pevski zbor pri Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. v Clevelandu je imel 1. novembra proslavo 25-letnice svoje ustanovitve s koncertom v Slovenskem delavskem domu v Clevelandu.

Rojaki nam pišejo

ZELIM SLIKO ROJSTNEGA KRAJA

Nürnberg, Nemčija

Zelo lepo je od Vas, da ste tako hitro ustregli moji želji in mi poslali »Rodno grudo« in album Slovenije. Prosim, da mi pošljete tudi koledar za leto 1960. Pošiljam Vam naročnino in še tri marke v dar. Obljubljam, da bom kdaj kaj napisal za Vaš list in poslal kakšno zanimivo fotografijo. Prosim, objavite moj rojstni kraj Loško dolino. S to sliko boste zbudili spomine na rodni dom še številnim drugim rojakom, ki so morda nanj že pozabili.

Alojz Brus

dom Nemcem in ponosna sem, ko vidim, kako se spogledujejo, češ, to so pa zelo lepi kraji. Nekateri so še tako neumni, da mislijo, da se oblačimo in hranimo čisto posebno. Mogoče mislijo, da so oni edini, ki se normalno razvijajo.

Silba Kralj

RADA BI POKAZALA OTROKOM, KJE MI JE TEKLA ZIBELKA

Gallup, New Mexico, ZDA

Žal mi je, da Vam ne morem dobiti več naročnikov. Tukaj v Gallupu je malo Slovencev in ti so že naročeni na Vašo lepo revijo. Zame je zelo veliko vredna, posebno slike. Ko listam po reviji, se mi zdi, da sem med Vami v lepi, predragi mi Sloveniji. Želim videti še našo lepo vasico Dravlje in Krakovo, da bi lahko pokazala mojim trem sinovom in hčerki, kje sem doma, kje mi je tekla zibelka in moja razigrana mladost. Spomini nikdar ne oblede.

Jennie Marinsek

ZIVI SPOMINI

Oberhausen-Osterfeld, Nemčija

Na obisku v domovini sem se počutil presneto dobro! Škoda, da nisem imel trikrat več dopusta. Vedno so mi pred očmi vtisi z Vr-

šiča, Planice, Jesenic, Slov. Javornika, Selške doline, Bleda, Vintgarja in nešteti drugih prekrasnih krajev. Spomini so tako živi in zapeljivi, da že mislim na novo potovanje.

Max Frölich

LEPE POZDRAVE IZ DALJNE AVSTRALIJE

Geelong, Vic., Avstralija

Naročam dva Slovenska izseljenska koledarja za leto 1960 in dva albuma »Pozdrav iz Slovenije«. Težko pričakujem pošiljke. Želim Vam veliko uspeha in Vas kot vse čitatelje »Rodne grude« lepo pozdravljam iz daljne Avstralije.

Ivan Kranjc

HVALA, DA NISTE USTAVILI POSILJANJE LISTA

Portland, Oregon, ZDA

Na »Rodno grudo« je bil naročen moj soprog John Stružnik, ki je umrl marca meseca. Zato sem z naročnino tudi zakasnila in sem Vam prav hvaležna, da mi niste ustavili lista. Odslej ga pošiljajte na moje ime.

Louise Stružnik

Moj rojstni kraj

Med hribi naša vas stoji,
tam v bregu hrast košat šuši,
pri hiši pa studenček teče
le tja srce me vedno vleče.

Pod vasjo se reka vije —
še sonce tamkaj lepše sije,
pa bela cerkev tam stoji,
srčno pozdravljena si mi!

Z bregov studenci žubore,
z višin hudourniki drve,
v njih šum se vtaplja ptičic glas,
ki delajo nam kratek čas.

Tam ostala moja je mladost,
tam ostala moja je radost,
zato želim srčno nazaj
o Grahovo — dragi rojstni kraj!

I. F. Stiring-Wendel, Francija

DRAGEMU V SPOMIN
Piney Fork, Ohio, ZDA

Ker je moj mož nenadoma umrl, Vam jaz pošiljam naročnino za »Rodno grudo«. On jo je tako rad bral, da dragemu v spomin tudi jaz nočem biti brez nje. Pošljite mi tudi album.

Jennie Robas

PRIJATELJ MI JE Povedal
O VAS

Vancouver, B. C., Canada

Ni dolgo, ko sem se srečal z znancom iz stare domovine, ki zdaj živi v Canadi. Povedal mi je za Slovensko izseljensko matico in za Vaše publikacije. Pokazal mi je »Rodno grudo« in spet sem čital slovensko in gledal slike lepih, domačih krajev. Pošljite, prosim revijo tudi meni, prav tako Slovenski izseljenski koledar.

Louis Sinko

V JUGOSLAVIJI JE BILO
LUSTNO

Berwyn, Ill., ZDA

Pošiljam Vam deset dolarjev za »Rodno grudo« in za koledar. Želim tudi album »Pozdrav iz Slovenije«. Vse to me zelo zanima. V Jugoslaviji je bilo zelo lušno, samo časa je bilo premalo. Iskrene pozdrave Vaš

Anton Končan

VEDNO SEM V DUHU PRI VAS
Mc. Keesport, Penna, ZDA

Ko sem čitala v »Rodni grudi«, kako ste se letos zabavali in veselili skupaj z rojaki iz Amerike, so mi prišle solze v oči. Tako rada bi bila med Vami in v veseli družbi, pa mi je bolezen prekržala račune. Vedno sem v duhu med Vami in mojimi dragimi v domovini. Če se mi zdravje zboljša, se morda vidimo drugo leto.

Josephine Razinger

NA POSTARJA ČAKAM

Donai, Francija

Ko mislim, da bi že morala priti nova številka »Rodne grude«, že kar pred hišo čakam na poštarja in gledam, če bo vzel iz torbe zeleno revijo. In če jo vzame, je vsega dela konec. Takoj se spravim k branju, da zvem, kaj je novega v domovini. Spominjam se, kako smo včasih peli popotnikovo pesem, da »naši ptički lepše pojo, in naše rožce lepše cveto«. Letos sem bila zelo žalostna, ker nisem mogla na obisk rojstne domovine, da vidim prenočljeno Zagorsko dolino. Če bo vse po sreči, pa nasvidenje drugo leto!

Apolonija Znidaršič

ZELIM VAM MNOGO, MNOGO
USPEHOV

Maracaibo, Venezuela

Iskrena hvala za Vaše pismo, z velikim veseljem sem ga sprejela. Zahvaljujem se Vam tudi za redno pošiljanje »Rodne grude« meni in moji mami v Avstriji. Prosim, pošljite obema tudi Vaš album. Lepo Vas pozdravljam in Vam želim še mnogo, mnogo uspehov.

Marija Cernjak

TUDI PRIHODNJE LETO
MI POSLJITE »RODNO GRUDO«
IN KOLEDAR

Vancouver, B. C., Canada

Pošiljam naročnino za »Rodno grudo« in za Slovenski izseljenski koledar in Vas prosim, da mi oboje pošljete tudi v letu 1960. Nočem biti brez Vaših prelepih publikacij.

Franc Vnuč

ZELIM POSTATI, VASA
NAROČNICA

Toulon Var, Francija

Lepo se Vam zahvalim za poslano slovensko revijo »Rodna gruda«. Prosim, da me opišete med redne naročnike. Tako rada berem slovenske knjige in poslušam oddaje Radia Ljubljana. Domače slovenske besede in pesmi smo v tujini kar lačni.

Mici Bressi

PREPRIČA NAJ SE NA SVOJE
OČI

Argentina

Te dni se je vrnil z obiska nek slovenski duhovnik, ki je bil nekaj mesecev v Sloveniji. Moral je priznati, da ste doma ogromno napredovali. Tudi če primerjamo cene, niste nič na slabšem od nas. Duhovnik je priznal tudi to, da je pri Vas življenje za vse enako. Tukaj je po eni strani mnogo razkošja, po drugi pa revščina. Kdor hodi po predmestju Buenos Airesa, bo po obširnih smetiščih opazil trume strganih otrok in žensk, ki pobirajo odpadke. Tega se ne da več zakriti. Zato je prav primerno, da kak župnik napravi obisk rojstne domovine in se na lastne oči prepriča o življenju in delu doma.

S. J.

V VRVENJU VSEH JEZIKOV
SVETA

Rochester, N. Y., ZDA

Po zaslugi svojega strica iz Lesične sem postala naročnica »Rodne grude«. Piše mi: List sem naročil zato, da v vrenju vseh jezikov sveta ne pozabiš materinega jezika. Stricu in Vam sem zelo hvaležna, ker list že prejeman. S pristrčnimi pozdravi iz daljne mrzle tujine Vaša

Christina Eberhart

Trije mali »Zelenčki« — Lovrenček in dvojčka Marija in Tomaž — vnuki našega naročnika rojaka Zelenca iz Waukegana

Večno ista pesem, enolična, nekam tožna, pa vendar lepa. Posvečena je pomladi, mlademu zrodu, ki bo kmalu oživel, posvečena je prihodnosti, zakaj tudi grlice skrbijo za prihodnost svojega pokolenja. Pesem ne bo umrla, ker se bodo grlice vračale.

Tudi človek skrbi za prihodnost svojega pokolenja. Sedemdeset let se otepa z bedo, s skrbmi, z ljubeznijo in veliko, neskončno voljo. Nikdar ne obupa popolnoma, vedno nosi s seboj mogočno vero: Nekoč...

Nekoč bo lepo, nekoč bo vse drugače, nekoč bo vredno živeti. — Leta gredo, tonejo v pozabo, podobna drugo drugemu, trpljenje umira, samo vera ostane: ta ne sme nikdar umreti... Kajti potem bi morali umreti tudi ljudje.

*

»Beri pismo.«

Že zdavnaj so odletele grlice, že zdavnaj je minila jesen in zdaj je tu prvi sneg. Zaprle so se vežne duri, otroci gledajo skozi okna na cesto, cesta pa je mrtva. Redko kdo stopi na njo.

Ana sedi pri peči; naduha je malo popustila, ali bolje, ni še prišel čas, da bi se razmahnila. Vendar se sliši njeno težko dihanje po vsej sobi, kakor bi brenčale muhe ali tiktakala stara, pokvarjena ura. Bog ve, kako mora biti človek že nagnit, da tako hrope.

»Beri pismo —.«

Geder se skoraj boji doma. Najljubše mu je, če najde kje kakšno delo. Potem ni treba brati tistega veselega pisma, ki se mu je porodilo v glavi, da bi ne grenil ženi konca življenja.

Pravega pisma ni nikjer več. Uničil ga je, da ga ne bi nihče dobil v roke in izvedel za resnično, pravo usodo Mankice Gederjeve. Samo podobe so ostale, te visijo vse v enem okviru in steklo jih brani pred prahom.

Kadar pa ni več mogoče dalje, tedaj mora le znova brati tisto veliko lepo pismo. Kos papirja ima za tramom. Važno stopi po sobi, da sliši Ana. Geder se iztegne, vzame papir, ga zgane, da papir zašumi, potem sede k oknu, češ, tam je svetleje in začne skoraj z veselim glasom. Sprva je bilo neprijetno; skoraj bi bil pozabil, kako je bral prvič to nepozabno pismo. Žena pa si je bila

skoraj vsega zapomnila in ga je popravljala. Zdaj ga zna tudi Geder na pamet. Radoveden je le, zakaj hoče žena, da ji bere naglas, ko vendar dobro pozna vsebino.

Pa se ne more jeziti: toliko let je šlo v miru, v ljubezni mimo, naj gredo še ta. In res: saj tudi sam nima nikogar. Ostarel je, vse je prešlo in medtem ko ima žena vsaj veliko in lepo vero, mogočno upanje, on tudi tega nima več. On ve za resnico; grenka je, vendar je tako močan, da ne bo obupal. Zdaj je ostala samo še volja do čeprav še tako bornega življenja. Vse drugo je mrtvo; ni več Mankice, nikogar ni. Ostala je samo ta nadušljiva žena.

Ljubi jo, čuti, kako mogočno je navezan na njo. Saj res, že več kot petinštirideset let sta preživela v samoti in vsa je prepajala samo ljubezen; najsi je bila očasih grenka, celo težka, zdaj je bila lepa, ker je bila mirna, ker ni zahtevala drugega, kakor vsakdanjo prijaznost, dobrohoten dotik roke, nič več.

Srce je še bilo in hotelo je biti ljubljeno in je tudi samo ljubilo.

Gederju se je porodila misel. Otroka ni bilo več, da bi ta dom čakal nanj, da bi poklonil svojcem, kar ima. Nič drugega mu ni preostalo, kakor odločiti se za nekoga in ga vzeti k sebi.

Kajpa, reven bo moral biti, kdor naj sprejme ta borni, za življenje premajhen dar. Tak, ki nima ničesar. Nekoč je bil takšen Draš. Če bi Draš še živel, če bi se vrnil, tedaj bi Geder ne imel nič proti temu, da mu pokloni hišo z vrtom in njivo.

»Mislil sem, koga bi vzela k sebi.«

Toliko let sta vzdržala v samoti, zdaj pa, kakor bi se je preplašila. Zaželela sta si družbe. Kakor bi se bala, da bosta nekega dne obležala in ne bo nikogar, ki bi jima pomagal in ki bi jima vsaj svečo prižgal za smrt.

»Če pa se Mankica kmalu vrne? Naj vzame ona k sebi, kogar hoče. Lahko prinese denarja in bi ji ne bilo všeč, če bi midva drugače ukrenila.«

Treba je počakati in najti načrt.

Geder je našel tudi to: dobil je novo pismo. Mankica ga je pisala. Zdaj je res na poti proti domu. Morda se še zakasni kak mesec, a to nima pomena. In glej, tu piše: Vzemita k sebi kakšnega otroka. Zato, ker sama nima otrok in se tudi

omožila ne bo. V miru hoče živeti in zapustiti to, kar ima, nekomu, ki bo vreden. Lepo darilo ga čaka.

»Škoda, da nima otrok,« de naposled Gederica. »Če se že ni hotela omožiti, otroka bi pa lahko imela. Moj Bog, saj je skoraj neprijetno, kadar si bogat, pa nimaš tega bogastva nikomur zapustiti: za tuje si delal in se ubijal.«

»Da,« kima Geder. »To je res, toda če se noče omožiti, zakaj bi jo silila. In če noče otrok — to je njena stvar. Morda si pa misli: Težko je živeti, če človek ni bogat, če se mora iz dneva v dan ubijati, da ne pogine. Vidiš, ona je vse to izkusila, ker ji midva nisva mogla toliko dati, da bi lahko živela. Saj nama je morda kdaj zamerila, da sva jo rodila. — Vendar tega noče povedati, ker ji je zdaj dobro.«

»Res,« kima žena. Potem premišljuje. »Saj je tudi res: življenje je lepo, pa naj bo še tako grenko; vedno pride nekaj vmes, kar ga dvigne, kar ti da voljo, da živiš, da se pehaš... Ko sem bila mlada, sem tudi klela mater, ker me je rodila. Danes pa sem ji kljub vsemu hvaležna. Majhno dobroto mi je dala, pa je dovolj velika, da sem ji hvaležna... Če drugače ne pojde, bova pa res nekoga vzela k sebi.«

Gederjeva sta imela v sorodstvu mnogo revežev: reveži z reveži, to je že od nekdanj tako. Nemara pa so tudi ti reveži že računali s tem, da bi privedli katerega svojih otrok h Gederjevim. Dokler pa tega sama nista omenila, ni bilo mogoče.

To se je šele zgodilo, ko se je Geder sam ozrl naokrog.

Ko so južni vetrovi lizali poslednji sneg, je prišlo v hišo dekletce, ki naj bi nekoč prevzelo vso veliko revščino po Gederjevima. Bila je bosa, slabo oblečena, bleda v obraz, morda od mraza, mogoče od lakote ali trpljenja ali pa od vsega skupaj.

Prišla je brez vsega; vse, kar je imela, je nosila na sebi. Obstala je sredi hiše in pozdravila: Hvaljen Jezus.

Gederica jo je poklicala, jo z roko poiskala in jo pritegnila k sebi, nato pa prekrizala.

»Pri nas boš poslej,« je rekla. »Zdaj ne bo sijajno, ko pa se najina hči vrne iz sveta, bo tu imenitno. Veš, da ima mnogo denarja. Nekaj malega nama je poslala, samo toliko, da naju razveseli. Glavno pa prinese. Pozidali bomo novo hišo, zemljo bomo kupili. In kaj misliš, za koga bo vse to?« Za trenutek je počakala, kakor bi hotela, da ji dekletce samo odgovori. Potem pa je pomembno dejala: »Če boš dobra: za te bo, za te. — Ona nima otrok in nikogar nimamo, komur bi podarili...«

Geder ni rekel nič. Obljubil je samo to, kar je imel; to pa ni bilo mnogo.

»Dela pri nas ni mnogo, hodimo pa drugam delat... Nama boš stregla, stara sva, morda ne bova dolgo živela, vse bova nate prepisala, da se le hči vrne.«

Dekletce je bilo boječe. Oklenilo se je Gederjeve hiše in obeh Gederjevih, kakor bi se balo, da bi ga kdo izpodrinil. Malo kruha je našlo tu, pa vendar več kakor doma, kjer jih je bilo sedem.

Samota, ki je že spet nekaj let polnila ta dom, se je počasi umaknila, dokler ni sončnega pomladnega dne Barica zapela.

Njena pesem je bila enolična, ne preživahna: Gederica se je spomnila na grlici. Nekaj podobnega je bilo v tej pesmi.

Res, skoraj bi bili pozabili na grlici. Otrok je bil pri hiši, pel je, delal, pripovedoval, klepetal, in je premotil Gederjeva. Nič več ni bilo samote v hiši in zdelo se je, da bo tudi beda počasi skopnela.

Ko pa je le že predolgo trajalo, ko je bila že razkošna pomlad, se je Geder vendarle spomnil. Ob jutrih je postajal zunaj in prisluškoval: zunaj vasi, v gozdovih, ki oklepajo vas in njive, tam so pele grlice, tam so peli divji golobi, kukavice, hupkači, samo na Gederjevem ortu ni bilo grlic.

Mar so poginile? Saj so se vsako leto vračale, vsako leto so prihajale na dvorišče. Zdaj ni več gnezda na stari hruški, samo sršeni so ostali.

Zdaj se je spet zbudila misel na Draša, ki je prišel tako nenadno k hiši, prinesel grlici in za dolgo let razvedril ta samotni dom, čeprav je sam kmalu izginil.

Ali še živi? Če še živi, kaj dela po svetu? Krade, prosi. Ne, zdaj ne more več prositi, ker je že odrasel, zdaj lahko samo krade ali živi pošteno.

Ali pa je ostal kakor grlici? Morda se je tudi kje privadil, kakšnemu domu, in ga vedri s svojo živahnostjo, kakor sta grlici toliko let poživiljali Gederjev dom. Saj jima je bil res podoben; nekaj divjega je bilo na njem, pa spet nekaj domačega. Če bi bil takrat ostal pri njima — zdaj bi lahko bil ta dom njegov. Pa je odšel, kakor odhajajo grlice jeseni. Nikdar ne veš, kam; na jug pač, toda jug je nepoznan svet, tako prostran, da ne moreš določiti, kje je to. Štokljje, je slišal Geder, gredo v Egipt, tudi lastovke gredo čez morje. Za grlice pa ni nikdar slišal, kam gredo. Prenezatna je njihova pesem, prenezatne so po svoji nevsiljivosti, skromnosti in po vsem, da bi se kdo brigal zanje. Divje so, pa bi morale biti domače, ker se vsega boje in se ne morejo braniti. Ljubijo gozdove, pa tudi človeka ne sovražijo.

In tak je bil Draš. Taki so naposled vsi otroci revežev. Nekaj grlicam podobnega je v njih; ne znajo se braniti, pa hočejo v svet... in tam umirajo. Nikdar ne ve nihče za nje. Iščejo si hrane po tujih dvoriščih, po njivah, po prosiščih, gne-

zdijo zunaj, na dežju, na soncu, in nekega dne umro.

Tako umirajo vsi, ki jim je bog določil borno, neznanostno žiljenje; nič večjega pomena nimajo, kakor da napolnjujejo svet, da garajo do smrti, da se pretolčejo skozi revščino. Nekje visoko, daleč od teh pa živijo velike divje ptice in zveri, v moči in slavi, razkošju in obilju. Tako je določil dobri bog. Blagoslovil je bogastvo, blagoslovil pa je tudi revščino. Blagoslovil je velike ptice, blagoslovil pa je tudi grlice: tudi te so potrebne.

*

Kadar cvetejo breskve, se začne tista velika pomlad, ki sega noter v proče poletje, dokler ne začnejo kositi trav. Marec s svojim soncem je čudovit mesec, samo nevaren za stare ljudi. Prav lahko te zvabi na podokna, kjer sedeš na sonce, zadremaš, in se ti lahko zgodi, da se nikdar več ne prebudiš. Mnogim se tako zgodi, potem pa pravijo: Kako lepo smrt je imel. Treba je priznati: breskvin cvet je res lep. Tako nežno, mehko barvo ima, tako čudovit vonj! Breskve so kakor stari ljudje: ljubijo zavetje, sonce in mir. V vsakeri kotiček pred hišo, kamor se sonce najlepše upira, kamor ne morejo ostri vetrovi, se stisne breskev tik k steni, da pomoli svoje veje v sobo, če odpreš okno.

Kajpa, kadar cvetejo breskve, tedaj govorijo otroci, da so že videli prvo lastovko. Metulja pa je videl celo stari Geder. Ana ga ne bo mogla videti. Že mnogo let je minilo, odkar je umrl zanjo svet s svojimi barvami, s svojimi podobami; samo obliko je še ohranil.

Osemdeset let je minilo. Ne, zdaj je že res čas, da se človek poslovi od vsega, kar je ljubil, od vsega, na kar je mislil toliko časa, od vsega, česar se je dotikal s svojimi rokami, s svojimi očmi. Šlo je osemdeset let — grenkih in veselih. Bog je odmeril revnemu človeku tega in onega; rajši več bridkosti kakor radosti, preveliko kopo trpljenja, pa premalo lahkih ur. V osemdesetih letih pa so skupne bridkosti, pa čeprav so bile nagradene v gomilo, ki bi bila višja od katerekoli gore. Ostala je borna, neznanostna krtina radosti. Te niso umrle, te živijo in te spominjajo marsičesa v življenju, s poslednjo nitjo te vežejo na svet. Še bi hotel živeti...

Ana Geder je iztegnila svojo uvelo roko in se prav nalahno dotaknila breskvinega cveta. Ko pa je odmaknila roko, je začutila, da je ob njej obstal mož Jožef. Zdaj se je prav tako nalahno, kakor prej breskvinega cveta, dotaknila moževe roke in jo pobožala, kakor bi hotela izreči svoje veliko priznanje tej trdi, okorni roki, in ji izkazati svojo brezmejno ljubezen.

»Sedi malo.«

Geder Jožef ne more najti pokoja. Roke so sicer oslabele, toda delo še vedno ljubijo. Če je

človek osemdeset let garal, se bo težko odrekel delu; če se mu že odreče, tedaj ve, da to pomeni smrt.

Malo pa le posedi pri ženi.

Saj ni potrebno, da bi se gnal. Barica se je omožila, zeta imajo pri hiši in enega otroka. Nekaj zemlje so pridobili, za žiljenje pa je to še vedno premalo. Zato je moral zet po svetu.

Toda Barica dela. Kadar jo Jožef gleda, ga vedno obide: začela je kakor midva in tako bo nekoč končala. Žiljenje je podobno dolgi pesmi, z otožnim napevom. Napev je pri vseh kiticah enak, samo besede se spreminjajo. Pesem se ne spremeni. Kakor so jo peli nekoč, tako jo pojejo zdaj in takšna bo ostala, dokler ne bo morda popolnoma umrla, ali pa jo bo nadomestila kakšna druga, morda veselejša, morda še bolj žalostna. — Hiša je njena, samo hrano mora dati Gederjevima in obleko in po smrti ju bo morala dostojno pokopati. Vse ima naročeno, kako bo takrat; mati je vse natanko določila. Ona ljubi tudi smrt in hoče, da bo tedaj tudi lepo, kakor je bilo zdaj. Nemara bo tudi kdo jokal, sama pa bo hladna. Le oblečena mora biti dostojno, lepo. Dala si je sešiti obleko iz blaga, ki ji ga je bila poslala Mankica iz sveta. Nikdar pa je ni oblekla, hrani jo za smrt. Tudi rute ni zavezala, samo zato, da bo imela pri pogrebu novo. Že dolga leta ni imela nove obleke, ker ni bilo denarja. Za smrt, za ta veliki praznik človeškega življenja, bolje — njegovega konca, pa je treba, da je lepo oblečena. Rahla nečimrnost je to, vendar brez nje ne gre.

Mankice seveda ni. Pisma pa prihajajo. Nihče ne ve ničesar o tem, samo Geder dobiva po letu dni, ali še manj, kakor je pač potrebno, novo pismo. Vsako teh pisem je lepše od prejšnjega. Mankica bi že lahko bila doma. Zameriti pa ji mati ne more, Mankica bi najbrž hotela priti zelo bogata, zato je toliko časa v svetu. Kakor je sicer bogastvo nekaj nespodobnega, pravzaprav greh, ji mati tega ne more odreči, ker jo preveč ljubi.

Rada bi se je pa še enkrat dotaknila s svojo roko. To je vse, kar ji lahko pokloni. Morda ne potrebuje ničesar več: svet ji je dal denarja, samo ljubezni ji ni mogel dati, takšne ljubezni, kakršno ji lahko da mati.

Grlic pa že dolgo ni več na Gederjevem vrtu. Umrle so tudi one. Sicer pa — zdaj imajo otroka pri hiši, majhno drobno bitje, in človek bi lahko rekel: Grlica je. Samoto preganja, kakor so jo nekoč grlice in kakor jo je preganjal Draš.

Draš... Tudi njega bi se hotela Gederica dotakniti z roko, tudi njega je ljubila. Koliko let je že od takrat? Petnajst? Ali bo prišel?

Prišel je.

To je bila poslednja radost, ki jo je Gederica doživela na tem svetu. Kajpa, prizibal se je po vrtu, kakor ne bi znal druge poti. Barica se ga

France Pavlovec:
Ob Savi (olja)

je prestrašila, on pa se je smejal in krenil naravnost na podokna; saj tam sedita Geder in Gederica.

Jablane so cvetele, te je Gederica še čakala.

Zdaj je stal pred njo Draš. Držala ga je za roko in kakor bi jo pozabila izpustiti, je nenehno govorila:

»Kje si hodil? Dolgo te ni bilo.«

»Dolgo? Tako se mi zdi, kakor da bi bil lani tu. Nič se ni spremenilo. Zdravi ste in še živite. Skoraj se niste postarali.«

Nista tarnala, vendar se nista dala varati: ostarela sta oba.

»Grlice pa ne živita več,« de Gederica in ga hoče spomniti tistih časov.

»Ah, saj res...« Nasmeji se. »Saj grlice ne živijo tako dolgo kakor človek. — Takrat ste me prisilili, da sem jih izpustil. Zato sem odšel od vas.« Ni jezen, celo nekam vesel je. »Ali mi boste dali mleka in kruha?«

Zdaj se nasmejita tudi Gederjeva. »Tudi takrat si prosil mleka in kruha,« reče Geder.

»Pa sem dobil mesa in pogače.«

»In si ostal pri nama,« doda Gederica.

»Zdaj me ne potrebujeta več, da bi vama pasel... in da bi vzgojil nove grlice. — Morda bodo pa kdaj same od sebe prišle v ta gozd. Grlice ne sovražijo ljudi in se jih tudi ne boje.«

Odvedeta ga v hišo. Prinesejo mu mleka in postavijo predenj kruha. Drugega zdaj nimajo.

»Še vedno je revščina pri nas,« meni Geder.

Gederica pa začne razlagati o Mankici: vrnila se bo, prav zdaj jo pričakujeta. »Pojdi, no, prinesi pismo, da bo videl,« naroči možu. Mož se zgane, se ozre po Drašu. Žena pa le zahteva,

dokler ne vzame v roko pisma, ki ga zdaj skriva, da ga ne bi Barica našla, kakor je pojasnil ženi. — Ne, ni se mogoče izogniti. Žena sicer ne vidi, njeni čuti pa so tako ostri, da dobro ve, kaj dela mož. Spregledala bo njegovo prevaro. Pismo mora izročiti Drašu.

»No, le preberi,« govoriči ženska, »da boš videl. Vse mu daj, kar imaš, naj vidi in naj se čudi. No, Draš, beri naglas.«

Geder jo je komaj odornil od te nevarne zahteve: »Težko bo prebral. Rajši mu jaz berem.« Vzel je Drašu prazni list iz rok in ga bral počasi in razločno; samo glas mu je rahlo drhtel. Ko je prebral, se je bolešno ozrl po fantu, ki je negibno sedel za mizo in se nekam zamislil. Šele ko je Geder odložil pismo, se je ozrl po njem, potem pa po Gederici.

»Lepo piše,« de naposled. Čuti, da so Gederju oči rosne. Draš razume, ničesar noče pripomniti, nič očitati.

»Tako nas je bog poplačal, ker smo mu bili zvesti,« govori Gederica. »Ali se še spominjaš, da sem te lepo učila? Pošten bodi, sem ti rekla. Človek mora živeti od svojega dela in bog bo blagoslovil to delo. Takrat, ko ne boš več pričakoval, se te bo vsemogočni spomnil in te obdaril z nezasljučano dobroto. Osemdeset let sem trpela, delala, služila, omes pa neprestano molila; ne zase, za svojega otroka sem molila. Tudi zate sem molila in za vse reveže sem molila. In bog me ni preslišal; spomnil se me je. Bogato je obdaril mojega otroka. Meni ni potrebno. Vajena sem vsega, razvadila bi se, če bi zdaj živela v dobrem. In tako bo obdaril bog tudi tebe in vse reveže bo nekoč blagoslovil. Rekel bo: Nič več nočem, da bi bili reveži na svetu. In glej: ne bo jih več.«

Draš je molčal: samo rahel, skoraj grenak nasmeh mu je ležal na ustnicah. Rad bi vzkliknil: Saj vse to ni res. Saj vam ne piše hči, saj je ni bog poplašal, tudi mene ne bo in nobenega reveža. Nikogar ni blagoslovil; od vekov nas tepe in nas bo še tepel.

Pa ni storil tega. Njemu nasproti je sedel Geder, vdano, tiho in skrbno kakor otrok, njegove oči so visele na njem in ga prosile: Molči.

Draš je molčal.

»Kaj pa si ti počel po svetu?« ga je vprašala mati.

»Težko bi se spomnil vsega, preveč sveta sem prehodil.«

»Ali se spominjaš, da sem te takrat učila: ne kradi? Ali si se kdaj spomnil tega, ali nisi kradel?«

»Spomnil sem se, toda tudi kradel sem.«

»Jaz pa sem molila zate in sem bila prepričana, da boš pošten človek.«

Kljub temu sta ga rada sprejela za nekaj dni.

In kakor nalašč tisto pomlad so se grlice vrnile v gozd na koncu Gederjevega vrta. V rano, rosno jutro se je oglasila pesem, pa ne na stari hruški, temveč na visokem sosedovem jesenu. Vsi trije so prišli iz hiše, stali so sredi dvorišča in poslušali. Tedaj je rekla Gederica:

»Mislila sem, da jih nikdar več ne bom slišala... pa so le prišle. Nemara so druge, seveda so — oni sta že mrtvi — toda tudi te so dobre, nežne. Tako je tudi pri ljudeh; če nas naši otroci ne morejo razveseliti, pa nas drugi.«

Njeni roki sta se oklenili Jožefa in Draša. Hotela jima je izkazati poslednjo ljubezen, poslednjo hvaležnost.

Beli oblaki so pluli čez sinje nebo nekam na sever, sonce je žarelo, pomlad je dehtela in grlice so pele. Revno človeško srce se jih je radovalo.

Tisto pomlad je Gederica ugasnila. Ne dolgo za njo je umrl tudi Geder in Draš je odšel spet po svetu.

Drugi ljudje so živeli na Gederjevem domu in druge grlice so pele v gozdu. Celo na staro hruško so priletele in si spletle novo, revno, skoraj površno gnezdo, kakor je bila revna, skoraj površna Gederjeva hiša.

Ljubezen je živela dalje: v hiši, kjer so mladi ljudje pričeli garati in so stopali po sledih svojih velikih dobrotnikov. Grlica je pela na stari hruški o ljubezni in bo pela, dokler ne bo nov zarod prosil kruha in ne bo več časa peti.

Ljubezen pa tudi tedaj ne bo umrla.

K O N E C

D R O B N E

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1960 JE IZSEL

To je že sedmi letnik vsebinsko in slikovno bogatega zbornika iz življenja naših ljudi doma in na tujem.

Stalnim naročnikom smo koledar že razposlali, ostalim rojakom, ki ga žele naročiti, pa sporočamo, naj to store čimprej pri zastopnikih v svojem okolišu, ali pa direktno pri

SLOVENSKI IZSELJENSKI MATICI

Ljubljana
Cankarjeva 1/II.

VSEM IZSELJENCEM PRIPOROČAMO GOSPODARSKI KOLEDAR 1960

Izšel je »Gospodarski koledar« za leto 1960, ki podaja pregled uspehov v posameznih industrijskih strokah in v vseh drugih gospodarskih panogah, kot so kmetijstvo, gozdarstvo, gradbeništvo, promet, trgovina, gostinstvo, turizem, obrt, komunalno gospodarstvo itd. in ki nakazuje najvažnejše naloge in probleme v gospodarstvu FLR Jugoslavije, ki bi jih bilo treba rešiti v naslednjem letu.

Uredništvo »Gospodarskega koledarja« pa ni pozabilo tudi naših rojakov, ki živijo preko meja domovine. V »Gosp. koledarju 1960« so objavljene članki, ki bodo gotovo zanimali tudi naše izseljence, n. pr.: dr. Julija Felaherja »O situaciji na Koroškem«, dr. Jerija »O avtonomiji tržaškega ozemlja in o razmerah naše narodne manjšine«, Alberta Švaglja »Dejavnost Slovenske izseljenske matice«, inž. Miloša Gnusa »Slovensko pristanišče Koper« itd.

Zaradi tega priporočamo vsem izseljencem, naj naroče »Gospodarski koledar 1960«, ki stane 1000 din, pri upravi »Nove proizvodnje«, Ljubljana, Trubarjeva ulica 15.

NOVOLETNE ČESTITKE

Naš poverjenik Adolf Garber pozdravlja vse naročnike »Rodne grude« v Creutzwaldu in jim želi srečno novo leto z željo, da bi tudi v prihodnje ostali zvesti naročniki »Rodne grude«.

DARILO SLEPIM

Rojakinja Frances Kocjan iz Warren, Ohio je darovala za slepo mladino v Ljubljani namesto venca za pokojnim Luis Pircem, umrlim leta 1958 — 5 dolarjev. Zavod za slepo mladino se darovalki prav toplo zahvaljuje!

Za smeh

Izza davnih dni

(Ribniška)

Pripovedujejo o čudnih časih, ko je med ljudstvom, med kmeti in med gospodo, poganjala kriva vera kakor ljulika med žitom. Pa sta ugibala ribniški gospod in mežnar, kako bi ljudi čimbolj privabila in priklenila k pravi veri.

Prihajale so binkošti in je pridigar rekel mežnarju: »Veš kaj, moj ljubi Vrban,« zakaj mežnarju je bilo tako ime, »poslušaj, kaj ti povem! Zvečer spravi pod streho kurnik in vanj daj goloba! Jutri bom pridigal, pa ko bom h koncu razprostrl roke, pogledal kvišku in zaklical: »Pridi, pridi sveti duh!« — tačas spusti skoz luknjo v stropu goloba v cerkev, da bo frfotal nad

glavami vernikov ravno kakor lepa prispodoba!«

»Nu,« je pritrdil mežnar, »tu je pobožna in bogu dopadljiva misel, pri bери se bo pa tudi poznala.«

Res, pridigar je živo govoril in vneto, da nikoli tako, in verniki so kar koprneli svete groze, ko je h koncu dvignil roke, se zameknil v nebo in zaklical: »Pridi, o pridi sveti duh!«

Pa se je skozi linico v stropu oglasil Vrban: »Gaspud, ga ne bo, vajste, ga je Fikfakov maček snajdel, mrha marogasta.«

Pa so verniki močno zamerili pridigarju in mežnarju in Fikfakove-mu mačku tudi, mrhi marogasti, da so takole zonegavili tretjo božjo osebo.

Takrat je imela ribniška cerkev podružnico med Hrvati. Pa je bil pri podružnici shod, pa tja sta šla pridigar, da bi maševal, mežnar, da bi na koru orglal in pel. Pridigar je jezdil, mežnar pa cokljal poleg konja.

Tako prideta do pastirjev, ki so pasli kozličke.

Se spomni pridigar: »Enega bi kupil ali dva, danes teden bo moj god, ocvrt kozliček ni slab, nemara bi se z njim spet prikupil svojim vernikom.«

Pravi mežnar: »Gaspud, posodite mi konjička, pa sem izberem dva kozlička, oba lepo rejena, in počasajni bosta tudi, nič drugače kakor zastanj.«

Dobro, zmenita se, pridigar mu dá konja in jo peš ubriše naprej.

Mežnar se je smukal okoli kozličkov, da pouzma dva najlepša, pa ga zagledajo pastirji, ucvrli so jo za njim, vzeli mu konja, dali pa batin.

Komaj jim je ušel. Bežal je za gospodom, pa ga ni več dohitel in je šel kar na kor.

Gospod je bil že pred oltarjem, skrbelo ga je, kaj je s kozličkom in ko je prišel na vrsto »Dominus vobiscum!«, se je obrnil in zapel proti koru:

»Ali si dobil be-ke-ke?«

Mežnar pa je pritisnil na orgle in zapel odgovor:

»Nak, so mi še vzeli i-ha-ha!«

Hrvatje so poslušali, pobožno kimali in dejali: »Se pozna, da je vera nova in maša drugačna.«

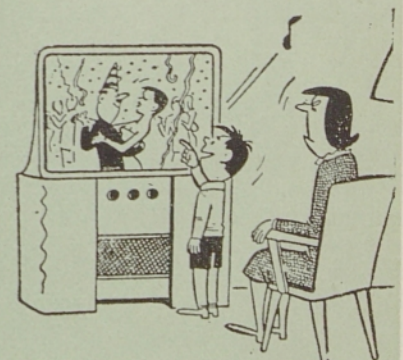

»Ti, ko je bila ta mlada, pa ni bila slaba...«

»Zakaj pa niste tatvine prej prijavili?«

»Veste, mislila sem, da je moj mož iskal svežo sraj-co.«

»Mama, poglej, poglej, naš očka...«

Uganke

Po trati razsuti
so beli peharčki,
ki niso nič večji
kot majhni denarčki.

V peharčku prav vsakem
je hlebček rumen,
ki čvrsto je zraščan
na pecelj zelen.

Marjetice

Tam ob vodi mož stoji,
palico v rokah drži,
se ozira po gladini,
ker diše mu živi klini.

Ribiz

OTROSKA MODROST

Tinček: Mamica, kje sta bila vidva z očkom rojena?

Mama: Jaz sem bila rojena v Crnomlju, očka pa v Polhovem Gradcu. Zakaj pa to vprašuješ, sinko?

Tinček: Zato, mamica, ker se mi čudno zdi, da smo se skupaj našli, ko sem bil jaz vendar rojen v Ljubljani.

Mladi vod

NAŠA NAGRADNA UGANKA

Na samotnem otoku je pred stoletji morski razbojnik zakopal zaklad. V skriti votlini sta dva mlada ribiča Marko in Ivan našla načrt podzemeljskih hodnikov, ki so vodili do zaklada. Bila sta dva vhoda, zato je šel en ribič na desno, drugi pa na levo. Marko je prvi prišel do zaklada. Njegova pot je bila krajša. Po kateri poti je šel — po desni ali levi?

Centuries ago a pirate buried a treasure on a lonely island. Hidden in a cave, a plan of underground galleries leading to the treasure was discovered by two young fishermen, Marko and Ivan. There were two entrances, therefore one of the fishermen went to the right, and the other to the left. Marko was the first to arrive at the treasure. His was the shorter way. Which way had he taken — the right or the left one?

Il y a des siècles, un pirate enfouit un trésor sur une île solitaire. Deux jeunes pêcheurs — Marko et Ivan — trouvèrent, caché dans une caverne, un plan de galeries souterraines menant au trésor. Comme il y avait deux entrées, l'un des pêcheurs prit à droite et l'autre à gauche. Ce fut Marko qui arriva le premier au trésor. Son chemin était plus court. Quel chemin avait-il prit — à droite ou à gauche?

Vor Jahrhunderten vergrub ein Seeräuber einen Schatz auf einer einsamen Insel. Zwei junge Fischer, Marko und Ivan, fanden in einer Höhle versteckt einen Plan unterirdischer Gänge, die zum Schatz führten. Es gab zwei Eingänge, deshalb wandte sich der eine Fischer nach rechts, der andere nach links. Marko gelangte zuerst zum Schatz. Sein Weg war der kürzere. Welchen Weg hatte er eingeschlagen — nach rechts oder nach links?

Pošljite nam rešitev te uganke. Deset pravih odgovorov bomo nagradili z lepim slikovnim albumom »Pozdrav iz Slovenije«. Dopise pošljite na naslov: Uredništvo »Rodne grude«, Slovenska izseljenska matica — Ljubljana, Cankarjeva cesta 1/II.

Vida Brest

*Naša ura prav ne kaže,
neprestano laže, laže.*

*Kadar Stanko pa igra se,
brž kazalcu krilo zrase.*

*Kadar Stanko naš uči se,
uri prav nič ne mudí se.*

*Bliskoma okoli šine
in že čas igranja mine.*

*Njen kazalec kar obstane
in nikamor se ne gane.*

*Naša ura prav ne kaže,
neprestano laže, laže.*

*Le kaj bi urarjem dali,
da bi uro uravnali?*

Dom in družina

PUJSEK JE ZAKRULIL...

Kako je s to rečjo, pač dobro ve vsak, ki je doma s kmetov. Saj so bile kolone vedno kmečki praznik, ki se ga mnogi še gotovo zelo dobro spominjajo. Tisti, ki imajo farme, še zdaj vsako leto praznujejo »pujskov praznik«, ki je sicer za pujska bolj klavern, za klavce poln dela, za družino pa tudi veselja in predvsem slatne pečenke, klobas in drugih dobrot.

Za tiste, ki bodo letos klali, nekaj nasvetov za pripravo domačih dobrot.

SVINJSKA DROBOVINA V MREZICI

Četrť svinjskega srca in malo pljuč skuhamo v slani vodi in nato zmeljemo na mesnem strojčku. Posebej zmeljemo tudi kos surovih svinjskih jeter. Na masti zarumenimo drobno sesekljano čebulo ter jo prímešamo zmlati drobovini. Dodamo še sol, poper, drobno sesekljan zelen peteršilj, v vodi namočen ožet

in pretlačen kruh ter eno raztepeno jajce. Vse dobro premešamo ter oblikujemo iz zmesi podolgovato, okrog tri prste debelo štručko, ki jo zavijemo v svinjsko mrežico. To položimo v dobro pomaščeno pekačo, polijemo z raztepenim jajcem, v katerega smo vmešale žlico mleka, in spečemo v srednje vroči pečici.

K tej okusni jedi postrežemo s solato ali pa s kuhanim oziroma s surovim kislim zeljem, za beljenim z oljem.

LEDVICE Z MOZGANI

Eno svinjsko ledvico namočimo v surovo mleko, da izgubi duh in se zmehča. Potem jo zrežemo na listke in na vroči masti, kjer smo prej prepražile drobno sesekljano čebulo, prepražimo. Enim svinjskim možganom odstranimo kožico, dodamo ledvicam ter vse skupaj hitro še malo oprážimo, nazadnje osoli-

mo, dodamo ščep majaronovih plevic in sesekljanega zelenega peteršilja. Pred serviranjem prímešamo jedi eno do dve raztepeni jajci. Jed je zelo izdatna in okusna.

POLNJENA ZELNATA GLAVA

Srednje veliko sladko ali kisló zeljnato glavo operemo, očistimo in nekaj minut kuhamo v vreli slani vodi. Nato jo odcedimo ter izdobljemo sredino, ki jo napolnimo z naslednjim nadevom: košček svežega svinjskega mesa zmeljemo in prepražimo s sesekljano čebulo na vroči masti. Dodamo dve v mleku namočeni žemlji, sesekljan zelen peteršilj, raztepeno jajce, osolimo, opopramo in dobro premešamo.

Ko glavo nadevamo, položimo na vrh nekaj rezin prekajene slanine. Nato jo prevežemo z vrvičo ter kuhamo eno uro v vreli slani vodi. Lahko jo pa tudi dušimo ali pa pečemo v pečici. Poskusite — zelo okusno in izdatno.

To your home
relatives
and friends
you will make
the most
wonderful
gift over

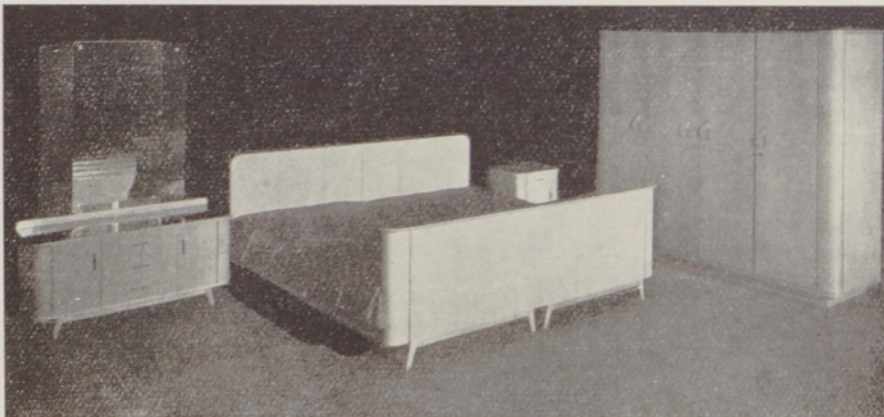

Jugoexport

*For some time past „Jugoexport“ performs the deliveries
in the country against the Dollar remittances*

We may supply you with :

- ▶ Standardized Gift parcels
- ▶ Household electric staff (refrigerators,
stoves, heaters, irons, vacuum cleaners etc.)
- ▶ Textile products
- ▶ Foot wear
- ▶ Leather goods
- ▶ Wireless sets
and TV sets
- ▶ Furniture
- ▶ Rugs
- ▶ Books
- ▶ Movable houses
- ▶ Building material
- ▶ Fuel
- ▶ Vehicles

The promptiest deliveries,
the lowest prices

For all informations
please request

»Jugoexport«

B E O G R A D
P. O. B. 515, Yugoslavia

JANUAR

- 1 P Novo leto
2 S Makarij
- 3 N Mirna
4 P Angela
5 T Simon
6 S Mojmir
7 C Zdravko
8 P Maksim
9 S Julija

- 10 N Dobroslav
11 P Gregor
12 T Tatjana
13 S Veronika
14 C Srečko
15 P Pavel
16 S Tomislav

- 17 N Anton
18 P Vera
19 T Hranimir
20 S Boštjana
21 C Neža
22 P Viktor
23 S Rajko

- 24 N Feliks
25 P Trpimir
26 T Pavla
27 S Janez
28 C Draguš
29 P Francišek
30 S Martina

- 31 N Vanja

FEBRUAR

- 1 P Ignacij
2 T Svečnica
3 S Blaž
4 C Bojana
5 P Agata
6 S Dora

- 7 N Ksenija
8 P Janez
9 T Polona
10 S Dušana
11 C Zvezdica
12 P Damijan
13 S Katarina

- 14 N Valentin
15 P Vesela
16 T Danilo
17 S Silvin
18 C Dragoslav
19 P Miroslav
20 S Leon

- 21 N Irena
22 P Marjeta
23 T Marta
24 S Matija
25 C Saša
26 P Andrej
27 S Gabrijel

- 28 N Roman
29 P Prest. dan

MAREC

- 1 T Pust
2 S Pepelnica
3 C Milena
4 P Kazimir
5 S Poljanka

- 6 N Danica
7 P Tomaž
8 T Dan žena
9 S Frančiška
10 C Viktor
11 P Krištof
12 S Gregor

- 13 N Kristina
14 P Matilda
15 T Klemen
16 S Velislav
17 C Ljubislava
18 P Edvard
19 S Jože

- 20 N Igor
21 P Beno
22 T Vasilij
23 S Slava
24 C Simon
25 P Minka
26 S Predrag

- 27 N Srden
28 P Janez
29 T Ciril
30 S Branimir
31 C Benjamin

APRIL

- 1 P Boško
2 S Franc

- 3 N Zarko
4 P Izidor
5 T Vinko
6 S Ivo
7 C Radivoj
8 P Viljenka
9 S Ljubomir

- 10 N Cvetna n.
11 P Rada
12 T Lazar
13 S Ida
14 C Valerijan
15 P Helena
16 S Božislava

- 17 N Velika noč
18 P Vel. pon.
19 T Ema
20 S Tihoerad
21 C Dragomira
22 P Leonida
23 S Vojko

- 24 N Jurij
25 P Marko
26 T Zdeslav
27 S Ustan. OF
28 C Zivan
29 P Marina
30 S Katarina

MAJ

- 1 N Praz. dela
2 P Zivana
3 T Aleksand.
4 S Florijan
5 C Mirana
6 P Janez
7 S Stanislav

- 8 N Viktor
9 P Gregor
10 T Izidor
11 S Ziga
12 C Pankracij
13 P Servacij
14 S Bonifacij

- 15 N Dan zmage
16 P Janez
17 T Mojca
18 S Dubravka
19 C Vitoslava
20 P Bernard
21 S Dan JVL

- 22 N Milana
23 P Zeljko
24 T Cvetka
25 S R.d.m.Tita
26 C Dragica
27 P Janez
28 S Gojko

- 29 N Majda
30 P Milica
31 T Angela

JUNIJ

- 1 S Radovan
2 C Velimir
3 P Milojka
4 S Franc

- 5 N Binkošti
6 P B. poned.
7 T Zorica
8 S Medard
9 C Primož
10 P Marjeta
11 S Feliks

- 12 N Čedomir
13 P Anton
14 T Metod
15 S Vid
16 C Telovo
17 P Gorazd
18 S Bogdan

- 19 N Iskra
20 P Nenad
21 T Alojz
22 S Gostimir
23 C Kresnica
24 P Janez
25 S Jaroslav

- 26 N Gruda
27 P Ema
28 T Zorana
29 S Peter in P.
30 C Emilija

JULIJ

- 1 P Bogo
2 S Marija
3 N Nada
4 P Dan borca
5 T Cir. in Met.
6 S Dušica
7 C Dan v. Srb.
8 P Milojka
9 S Veronika

- 10 N Ljubica
11 P Olga
12 T Mohor
13 S D. v. Č. g.
14 C Franc
15 P Vladimir
16 S D. t. JLA

- 17 N Aleš
18 P Miroslav
19 T Vincenc
20 S Marjeta
21 C Zorka
22 P D. v. Slov.
23 S Branisl.

- 24 N Kristina
25 P Jakob
26 T Ana
27 S Dan v. Hr.
28 C Zmagoslav
29 P Marta
30 S Krilan

- 31 N Ignac

AVGUST

- 1 P Ljubica
2 T Bojan
3 S Lidija
4 C Dominik
5 P Marija
6 S Vlasta

- 7 N Kajetan
8 P Miran
9 T Janez
10 S Lovrenc
11 C Veseljko
12 P Klara
13 S Liljana

- 14 N Demetrij
15 P V. Smaren
16 T Rok
17 S Radigoj
18 C Bronislava
19 P Ljudevit
20 S Bernard

- 21 N Ivana
22 P Ostrivoj
23 T Zdenka
24 S Jernej
25 C Dragorad
26 P Peruša
27 S Zlatko

- 28 N Avguštin
29 P Boleslav
30 T Maša
31 S Borivoj

SEPTEMBER

- 1 C Mladen
2 P Maksima
3 S Darja

- 4 N Ida
5 P Lovrenc
6 T Ljubka
7 S Mirna
8 C M. Smaren
9 P Peter
10 S Dan JVM

- 11 N Milan
12 P Marija
13 T Filip
14 S Jelenko
15 C Nikodem
16 P Ljudmila
17 S Frančiška

- 18 N Irena
19 P Vitodrag
20 T Brana
21 S Matej
22 C Mavricija
23 P Slavojka
24 S Nadja

- 25 N Uroš
26 P Justa
27 T Radomila
28 S Vencesl.
29 C Mihael
30 P Jelka

Srečno novo leto

1960

vam želi

**SLOVENSKA
IZSELJENSKA MATICA**

Ljubljana, Cankarjeva 1/II

Obiščite nas, kadar pridete v tojstno domovino!

OKTOBER

- 1 S Velja

- 2 N Miran
3 P Vitomir
4 T Franc
5 S Dunja
6 C Dalibor
7 P D. art. JLA
8 S Simeon

- 9 N Abraham
10 P Danijel
11 T D. v. Mak.
12 S Maks
13 C Rosina
14 P Nedeljko
15 S Terezija

- 16 N Jadviga
17 P Marjeta
18 T Luka
19 S Edvin
20 C Felicijan
21 P Urška
22 S Zorislava

- 23 N Severin
24 P Dan OZN
25 T Zlatica
26 S Demetrij
27 C Svatopolk
28 P Simeon
29 S Ida

- 30 N Sonja
31 P Gorazd

NOVEMBER

- 1 T D. mrtvih
2 P Dušanka
3 C Silva
4 P Drago
5 S Sabina

- 6 N Lenart
7 P Okt. rev.
8 T Bogomir
9 S Nevenka
10 C Andrej
11 P Martin
12 S Emil

- 13 N Stanislav
14 P Borislava
15 T Leopold
16 S Jelica
17 C Ljuba
18 P Milko
19 S Liza

- 20 N Srečko
21 P Marija
22 T Cilka
23 S Milivoj
24 C Janez
25 P Katarina
26 S Januša

- 27 N Bernard
28 P Jakob
29 T Ust. n. Jug.
30 S Andraž

DECEMBER

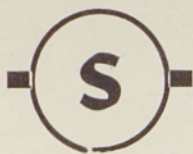
- 1 C Marjan
2 P Blanka
3 S Franc

- 4 N Barbara
5 P Stojan
6 T Miklavž
7 S Urban
8 C Marjan
9 P Savica
10 S Smiljana

- 11 N Danijel
12 P Aljoša
13 T Lucija
14 S Vojmir
15 C Ljubica
16 P Albin
17 S Lazar

- 18 N Rastoje
19 P Darij
20 T Svetozar
21 S Tomaž
22 C Dan JLA
23 P Vlasta
24 S Eva

- 25 N Božič
26 P Stefan
27 T Janez
28 S Zivko
29 C Tomaž
30 P Branimir
31 S Silvester

TOVARNA KOVINSKE EMBALAŽE

Saturnus

LJUBLJANA - Moste, Ob železnici 16

proizvaja

Telefon
30-353, 30-354

Ziro račun pri NB
600-11/1-601

Brzjav
Saturnus Ljubljana

raznovrstno pločevinasto embalažo za prehransko, kemično in farmacevtsko industrijo iz črne, bele in alu-pločevine

predmete široke potrošnje: kuhinjske škatle, pladnje, igrače, razpršilce itd.

dele za avtomobile in bicikle: žaromete vseh vrst in svetilke, zgoščevalke, avtoogledala, žaromete, zvonce in zgoščevalke za bicikle

elektrotoplotne aparate: kuhalnike, peči in kaloriferje
litografirane plošče in eloksirane napisne ploščice

TITOVI ZAVODI

LITOSTROJ

Ljubljana
Jugoslavija

WE PRODUCE:

Water Turbines of All Types and Capacities — Hydromechanical Equipment for Hydro-electric Power Stations — Pumps: Centrifugal, Propeller and Gear Pumps — Handling and Elevating Equipment for All Purposes — Hand-operated Chain Hoists of Serial Production — Speed Reducers for All Capacities and Purposes with Spur Gears — Bovel Gears and Endless Screws — Special Machinery and Equipment for Mines, Metallurgical Plants and Chemical Industry — Grey-iron and Steel Castings, Castings from Manganese and Special Alloys

Full details on request

Cables: LITOSTROJ LJUBLJANA
Telephones: 59-011 to 59-019
Teleprinter: 05-100

IZDELUJEMO

»Krim«

»Majda«

»Split«

MOŠKE,
ŽENSKÉ
IN OTROŠKE ČEVLJE

D
JILANIKA

INDUSTRIJA OBUTVE • KRANJ

